

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2013

Kateřina Tůmová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kateřina Tůmová

Kauza Icesave a islandská přihláška do EU

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Kateřina Tůmová**

Vedoucí práce: **Mgr. Jan Váška**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

TŮMOVÁ, Kateřina. *Kauza Icesave a islandská přihláška do EU*. Praha, 2013. 55 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Váška.

Abstrakt

Tato bakalářská práce analyzuje dopad kauzy Icesave na islandskou přihlášku do Evropské unie a řeší výzkumnou otázku, zda představuje kauza Icesave zásadní překážku vstupu Islandu do EU. Spor ohledně dluhu Icesave začal v roce 2008 kolapsem islandského bankovního sektoru během celosvětové ekonomické krize. Internetový projekt Icesave banky Landsbanki poskytoval spořicí účty ve Spojeném království a v Nizozemsku. Po kolapsu bankovního sektoru se největším problémem stalo uhrazení dluhu způsobeného Icesave, který měl Island zaplatit oběma státům na základě směrnice o systémech pojištění vkladů platné díky islandskému členství v Evropském hospodářském prostoru. První kapitolou je nástin vývoje islandské krize s krátkým exkurzem do islandského bankovníctví, kdy příčinou islandské finanční krize z roku 2008 nebyla pouze celosvětová ekonomická krize, ale i trvale neudržitelná velikost islandského bankovního sektoru. Další kapitola se zabývá kauzou Icesave a jejím mezinárodním rozměrem. Na tuto kapitolu navazuje část týkající se islandské přihlášky a přístupového procesu, kdy ekonomické potíže vedly k politické krizi a následně i k podání přihlášky do EU (červenec 2009). Poslední kapitolou je rozbor možností, jak Icesave může reálně překazit vstup Islandu do EU a výhled na další možná rizika ohrožující islandské členství.

Abstract

The bachelor thesis analyzes the influence of the Icesave dispute on the EU application and answers a research question, if the dispute poses an essential threat to Icelandic membership in the EU. The conflict over the Icesave debt began after the collapse of Icelandic banking system during the global economic crisis in 2008. Icesave was an online brand by the bank Landsbanki, which provided savings account in the United Kingdom and the Netherlands. The biggest problem in the dispute was reimbursement of the Icesave debt, which should Iceland paid for to both of the countries due to the Icelandic membership in the European Economic Area and on the base of the EU directive on deposit-guarantee schemes. The first chapter of this bachelor thesis is dealing with a development of the Icelandic financial crisis and with an excursion to the Icelandic banking system. The cause of the Icelandic financial crisis wasn't the global economic crises itself but also the unsustainable size of the Icelandic banking sector. The following chapter contains origins and development of the Icesave dispute and its international dimension. The third chapter is dealing with Icelandic EU application (July 2009). And the last chapter is the analysis of possibilities, how the Icesave dispute can thwart the EU membership, and also the outlook of other possible risks.

Klíčová slova

Island, Evropská unie, Icesave, finanční krize, rozšíření EU.

Keywords

Iceland, European Union, Icesave, financial crisis, EU enlargement.

Rozsah práce: 71 068 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2013

Kateřina Tůmová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Váškovi za odborné vedení této práce a za jeho cenné rady.

Institut mezinárodních studií Projekt bakalářské práce	
Jméno:	Kateřina Tůmová
E-mail:	KT.Tumova@gmail.com
Semestr:	Letní
Akademický rok:	2011/2012
Název práce:	Kauza Icesave a islandská přihláška do EU
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	Letní semestr, 2012/2013
Vedoucí bakalářského semináře:	Prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.
Vedoucí práce (není povinné):	Mgr. Jan Váška
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):	Island je kandidátskou zemí Evropské unie a členem Evropského hospodářského prostoru a jako takový ovlivňuje politické vztahy uvnitř Unie. Roztržka ohledně dluhu způsobeného Icesave nejen zhoršila vztahy mezi jednotlivými státy, ale zároveň ohrozila islandské členství v EU případným zamítnutím Nizozemskem a Spojeným královstvím. Jedná se tedy o aktuální téma, které má dopady na další uspořádání Unie a které není v českém prostředí podrobněji zpracováno.
Předpokládaný cíl (5 řádek):	Cílem mé práce je prozkoumání dopadu kauzy Icesave na islandskou přihlášku do EU, a to jak na její dosavadní průběh, tak i na výhled do budoucna. Použita bude analýza problému Icesave jako případové studie ve vztahu k možnému zamítnutí islandského členství v EU. Bilaterální vztahy mezi jednotlivými státy a mezinárodní konflikty významně ovlivňují přijetí kandidátské země. Hlavní výzkumná otázka bude znít: Představuje kauza Icesave zásadní překážku vstupu Islandu do EU?
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Spor ohledně dluhu Icesave začal v roce 2008 kolapsem islandského bankovního sektoru během celosvětové ekonomické krize. Internetový projekt Icesave banky Landsbanki poskytoval spořicí účty ve Spojeném království a v Nizozemsku. Po kolapsu bankovního sektoru se největším problémem stalo uhrazení dluhu způsobeného Icesave, který měl Island zaplatit oběma státům na základě směrnice o systémech pojištění vkladů platné díky islandskému členství v Evropském hospodářském prostoru. S hledáním vhodného řešení se začalo v roce 2009, kdy islandská vláda předložila parlamentu dva návrhy. První z nich byl odmítnut Nizozemskem a Spojeným královstvím a ten druhý vetoval islandský prezident a i islandská veřejnost v referendu. Neúspěšná byla i třetí dohoda, která byla po vetu prezidenta opět odmítnuta v referendu. Po té podal Kontrolní úřad ESVO v prosinci 2011 formální žádost Soudnímu dvoru ESVO o předvolání Islandu za nezaplacení minimálního odškodnění každému vkladateli britské a nizozemské pobočky.
Předpokládaná struktura práce (10 řádek):	Struktura práce bude psána tak, aby jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazovaly. První kapitolou bude nástin vývoje islandské krize s krátkým exkurzem do

islandského bankovníctví. V této kapitole se zaměřím na dopad světové ekonomické krize z roku 2008 na islandskou ekonomiku, kdy zkolaboval islandský bankovní sektor. Další kapitola se bude věnovat samotné kauze Icesave a jejímu mezinárodnímu rozměru. Dluh způsobený internetovým projektem Icesave banky Landsbanki, která měla pobočky v Londýně a v Amsterdamu, způsobil mezinárodní konflikt, kvůli odmítavému stanovisku Islandu odškodnit britské a nizozemské zákazníky. Na tuto kapitolu bude navazovat část týkající se islandské přihlášky a přístupovému procesu, kdy ekonomické potíže vedly k politické krizi a následně i k podání přihlášky do EU (2009). Poslední kapitolou bude rozbor možností, jak Icesave může reálně překazit vstup Islandu do EU a výhled na možná rizika.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Roger Boyes, Meltdown Iceland (London: Bloomsbury Publishing, 2010).

M. Elvira Méndez-Pinedo, „Iceland and the EU: Bitter Lessons after the Bank Collapse and the Icesave Dispute“, Contemporary Legal & Economic Issues (2011): 9–42, www.ebscohost.com.

Eyvindur G. Gunnarsson, „The Icelandic Regulatory Responses to the Financial Crisis“, European Business Organization Law Review 12, č. 1 (březen 2011): 1-39, www.ebscohost.com.

M. Elvira Méndez-Pinedo, „Iceland and the EU: Bitter Lessons after the Bank Collapse and the Icesave Dispute“, Contemporary Legal & Economic Issues (2011): 9–42, www.ebscohost.com.

Alun Jones a Julian Clark, „‘A modern-day Icelandic saga’: Political places and negotiating spaces at the northern frontier of ‘Europe’“, European Urban and Regional Studies 20, č. 1 (leden 2013): 77–90, <http://eur.sagepub.com/content/20/1/77>.

Magdalena Busch a Edward Molendowski, „The Global Financial Crisis and the Problem of Iceland's Membership in the European Union“, Folia Oeconomica Stetinensia 10, č. 18 (leden 2012): 110–119, www.ebscohost.com.

Már Gudmundsson a Thorsteinn Thorgeirsson, „The Fault Lines in Cross-Border Banking: Lessons from the Icelandic Case“, in Contagion and Spillovers: New Insights from the Crisis, ed. Peter Backé et al., SUERF Study 2010/5 (Viedeň: Larcier, 2010), 141–165, <http://www.suerf.org/download/studies/study20105.pdf>.

Robert H. Wade a Silla Sigurgeirsdottir, „Iceland's rise, fall, stabilisation and beyond“, Cambridge Journal of Economics 36, č. 1 (leden 2012): 127–144, www.ebscohost.com.

ESVO, Judgment of the Court 28 January 2013, rozhodnutí případu E-16/11 Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu v. Island z 28. ledna 2013, http://www.eftacourt.int/images/uploads/16_11_Judgment.pdf.

Special Investigation Commission, Chapter 18: Deposits in Financial Institutions in Branches abroad, zpráva Speciální vyšetřovací komise, <http://www.rna.is/media/skjol/RNAvefKafli18Enska.pdf>.

Podpis studenta a datum

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Obsah

OBSAH	9
SEZNAM ZKRATEK	10
ÚVOD	11
1. ISLANDSKÁ FINANČNÍ KRIZE	15
1.1 VÝVOJ ISLANDSKÉHO BANKOVNICTVÍ DO ROKU 2008	15
1.2 PRŮBĚH KRIZE	17
1.3 NÁSLEDKY KRIZE	19
2 ICESAVE	21
2.1 VZNIK PRODUKTU ICESAVE A JEHO MEZINÁRODNÍ ROZMĚR	21
2.1.1 <i>Pobočka v Londýně</i>	22
2.1.2 <i>Pobočka v Amsterdamu</i>	25
2.2 DLUH ICESAVE A JEDNÁNÍ O JEHO SPLACENÍ	26
2.2.1 <i>Cesta k prvnímu referendu</i>	26
2.2.2 <i>Cesta k druhému referendu</i>	28
2.3 SOUDNÍ ŘÍZENÍ A ROZHODNUTÍ	29
3 PŘIHLÁŠKA DO EVROPSKÉ UNIE	32
3.1 STRUKTURA PŘÍSTUPOVÉHO PROCESU	33
3.2 ISLANDSKÁ PŘIHLÁŠKA A OTEVŘENÍ KAPITOL	35
4 ICESAVE JAKO PŘEKÁŽKA?	38
4.1 DOPAD KAUZY ICESAVE NA ISLANDSKOU PŘIHLÁŠKU DO EU	40
4.2 VÝHLED NA DALŠÍ RIZIKA	42
ZÁVĚR	45
SUMMARY	47
POUŽITÁ LITERATURA	48

Seznam zkratek

DNB	nizozemská centrální banka (<i>De Nederlandsche Bank</i>)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
FME	islandský úřad pro finanční dohled (<i>Fjármálaeftirlitið</i>)
FSA	britský Úřad pro finanční služby (<i>Financial Services Authority</i>)
FSF	islandská politická strana Pokroková strana (<i>Framsóknarflokkurinn</i>)
MMF	Mezinárodní měnový fond
SA	islandská politická strana sociálních demokratů Společenství (<i>Samfylkingin</i>)
SF	islandská politická strana Strana nezávislosti (<i>Sjálfstæðisflokkurinn</i>)
SRP	Společná rybářská politika EU
SZP	Společná zemědělská politika EU
TIF	islandský Garanční fond pro vkladatele a investory (<i>Tryggingarsjóður innstæðueigenda og fjárfesta</i>)
VG	islandská politická strana Levicové hnutí zelených (<i>Vinstrihreyfingin – grænt framboð</i>)

Úvod

Finanční krize, která vypukla v roce 2008 na hypotečním trhu v USA, ovlivnila ekonomiku na celém světě. Island je jednou ze zemí, která na ni nejvíce doplatila a ve které se změnily nejen ekonomické, finanční, ale i politické a společenské vazby. Z role prosperující země a finančního leadera regionu se malý severský stát dostal až na úplné dno. Jednou z hlavních příčin vedoucí k tomuto pádu byla trvale neudržitelná velikost islandského bankovního sektoru a jeho nekontrolovaná expanze do zahraničí skrz banky a jejich produkty. Krize na Islandu eskalovala začátkem října 2008 kolapsem tří hlavních islandských bank, které se ocitly v platební neschopnosti, a právě produkt jedné z těchto bank zapříčinil mezinárodní roztržku se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku a s Nizozemskem. Jednalo se o internetovou službu banky Landsbanki zvanou Icesave, jež byla nabízena britským a nizozemským zákazníkům. Po bankrotu banky islandská vláda odmítla zaplatit zahraničním vkladatelům jejich ztrátu, což se následně stalo jádrem sporu, který je v této práci nazýván jako kauza Icesave.

Kromě ekonomických potíží a již zmíněného mezinárodního konfliktu zasáhla Island také politická krize, jejímž vyústěním byla demise vlády a předčasné volby do islandského parlamentu v dubnu 2009. Islandčané v nich projeví svou nespokojenost s dosavadní vládou pravicových stran, která byla z ekonomických problémů částečně obviňována, a podpořili levicovou opozici. Poprvé se tak v islandské historii zformovala vládní koalice složená pouze z levicových stran. Tato politická změna měla společně s ekonomickými obtížemi za následek podání přihlášky do Evropské unie v červenci 2009. Návrh o podání této žádosti prošel islandským parlamentem, i přestože neměl podporu napříč politickým spektrem, ale i po čtyřech letech je osud islandského členství v EU stále nejistý.

Kauza Icesave a přihláška do EU tvořily v letech 2009 – 2013 hlavní opěrné body islandské zahraniční politiky. Jejich vzájemná provázanost vychází z charakteru přístupového procesu Evropské unie, kdy přihláška a následný vstup do EU podléhá souhlasu všech členských států. Dobré bilaterální vztahy s jednotlivými členy jsou tak jedním z předpokladů, který je potřebný k úspěšnému dokončení přístupového procesu. Jak řekl jeden diplomat z islandské mise při EU: „Islandská žádost o členství v EU neznamena, že můžete mít na své straně pouze pět nebo šest členských států EU, ale

potřebujete všechny, jinak vám některý z nich může překazit plány.“¹ Kauza Icesave je tak považována za překážku, která by mohla způsobit zamítnutí islandského členství v EU britskou a nizozemskou vládou.

Cílem této bakalářské práce je prozkoumání dopadu kauzy Icesave na islandskou přihlášku do EU, a to jak na její dosavadní průběh, tak i na výhled do budoucna. Hlavní výzkumná otázka této práce zní: Představuje kauza Icesave zásadní překážku vstupu Islandu do EU? Kromě Icesave islandskou žádost ovlivňují i další faktory, které mají nezanedbatelný vliv na islandské členství v EU. Hlavním předmětem analýzy je problém Icesave a islandská přihláška do EU. Teritoriálně se tato práce bude zabývat především Islandem a v případě kauzy Icesave i jeho bilaterálními vztahy s Velkou Británií a Nizozemskem. Časově se mé téma bude pohybovat převážně od roku 2008, kdy zkolaboval islandský bankovní sektor a vypukly spory ohledně Icesave, až do parlamentních voleb konané v dubnu 2013.

Práce je psána jako jedinečná případová studie se zaměřením na kauzu Icesave. Michal Kořan definuje případ výzkumu v případové studii jako „dostatečně ohraničený aspekt historické epizody“ a to jak z časového, tak i tematického hlediska.² Tyto podmínky kauza Icesave splňuje a může tak být hlavním objektem výzkumu. Z metodologického hlediska je v první části práce využita historická analýza, díky které je v chronologické formě představen produkt Icesave, ekonomická krize na Islandu vedoucí ke vzniku dluhu a následně i řešení mezinárodního konfliktu. Tato detailní narace je nezbytným prvním krokem pro závěrečnou analýzu vedoucí k zodpovězení výzkumné otázky, zda Icesave ohrožuje islandskou přihlášku do EU.

Text této bakalářské práce je rozdělen do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá islandskou ekonomickou krizí a je dále rozdělena na tři části podle chronologického vývoje. První částí je krátký exkurz do islandského bankovníctví, další část se věnuje dopadu světové ekonomické krize z roku 2008 na islandskou ekonomiku, kdy zkolaboval islandský bankovní sektor, a poslední částí jsou následky této krize. Druhá kapitola se bude věnovat samotné kauze Icesave týkající se dluhu způsobeného internetovým projektem banky Landsbanki, který vyústil v mezinárodní konflikt kvůli odmítavému stanovisku Islandu odškodnit britské a nizozemské zákazníky. Tato

---

¹ Alun Jones a Julian Clark, „A modern-day Icelandic saga: Political places and negotiating spaces at the northern frontier of ‘EUrope’“, *European Urban and Regional Studies* 20, č. 1 (leden 2013): 77–90, <http://eur.sagepub.com/content/20/1/77> (staženo 17. 3. 2013), 80.

² Petr Drulák, *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Praha: Portál, 2008), 33–34.

kapitola je také chronologicky rozdělena na tři podkapitoly: otevření Icesave na britském a nizozemském trhu, následný vznik dluhu a vyřešení kauzy Icesave. Na tuto kapitolu bude navazovat část týkající se islandské přihlášky a přístupovému procesu, kdy ekonomické potíže vedly k politické krizi a následně i k podání přihlášky do EU, kterou v té době podporovala většina obyvatel Islandu. Poslední kapitolou bude rozbor možností, jak Icesave může reálně překazit vstup Islandu do EU a výhled na další možná rizika ohrožující islandské členství.

Kauzu Icesave a islandskou přihlášku do EU jsem si vybrala jako předmět výzkumu kvůli jejich aktuálnosti a také kvůli tomu, že se jedná o téma, které má dopady na další uspořádání Unie a které není v českém prostředí ještě zpracováno. Při psaní jsem se musela spoléhat na primární zdroje, jelikož ani v anglicky psané sekundární literatuře není toto téma detailně rozpracováno. Díky svému mezinárodnímu charakteru je většina dokumentů psána v angličtině (případně je do angličtiny překládána) a tak neznalost islandštiny nebyla překážkou v psaní této práce.

První kapitola zabývající se islandskou finanční krizí čerpá z knihy Richarda Boyese *Meltdown Iceland*, která se nevěnuje pouze samotnému průběhu krize, ale přikládá důraz na kulturní pohled i na islandskou sociální strukturu, a dokládá to popisem politické a obchodní hierarchie. Richard Boyes se věnuje i událostem „v pozadí“, jakým je například mocenský souboj jednoho z „oligarchů“, který vlastnil banky a další významné podniky, s tehdejším premiérem Oddssonem. Nevýhodou této knihy je však chaotické uspořádání informací. Naopak článek Roberta H. Wadea a Silly Sigurgeirsdottir *Iceland's rise, fall, stabilisation and beyond* představuje krizi v chronologicky uspořádaných kapitolách obsahující ekonomická data a přesná vyčíslení. Velmi přínosným zdrojem byl článek Eyvindura G. Gunnarssona *The Icelandic Regulatory Responses to the Financial Crisis*. Jedná se o jeden z mála zdrojů, kde je popsán průběh krize, respektive reakce islandské vlády na vzniklou situaci přijetím krizového zákona, který umožňoval převedení bank pod nucenou správu a poté rozdělení jejich aktiv na tuzemská a zahraniční. Zároveň se článek dotýká tématu přeshraničních bankovních operací v Evropské unii a v Evropském hospodářském prostoru. Tomuto tématu se věnuje samostatný článek Mára Gudmundssona a Thorsteinna Thorgeirssona *The Fault Lines in Cross-Border Banking: Lessons from the Icelandic Case*, kde autoři upozorňují především na rizika spojená s přeshraničními operacemi malého evropského státu s vlastní měnou.

Všechna již zmíněná díla se alespoň jedním odstavcem věnují kauze Icesave, avšak v této kapitole jsem se nejvíce opírala o primární zdroje. Nejvíce užitečným zdrojem je zpráva Speciální vyšetřovací komise, která byla pověřena islandským parlamentem, aby prošetřila hlavní události, které vedly ke kolapsu islandských bank. Komise byla nezávislá a mohla prošetřit jakékoliv informace, které by jinak podléhaly bankovnímu tajemství či byly klasifikované jako důvěrné. Konečná zpráva byla zveřejněna proto, aby byla obnovena důvěra mezi lidmi a aby se předešlo další podobné kalamitě. Kapitoly týkající se kauzy Icesave byly oficiálně přeloženy do angličtiny a v této práci byla využita především kapitola 17 *The Depositors' and Investors' Guarantee Fund and Deposit Guarantees in general* a kapitola 18 *Deposits in Financial Institutions in Branches abroad*. Obě tyto kapitoly popisovaly otevření produktu Icesave ve Spojeném království a v Nizozemsku společně s výpověďmi zainteresovaných osob z vedení Landsbanki. Soud ESVO publikoval zprávy o stavu řízení, korespondenci s Islandem a samozřejmě samotné rozhodnutí případu. Ke kauze existuje i sekundární literatura, za zmínku stojí článek Elviry Méndez-Pinedy *Iceland and the EU: Bitter Lessons after the Bank Collapse and the Icesave Dispute*, který analyzuje soudní spor ještě před tím, než bylo vydáno soudní rozhodnutí a dochází k podobným závěrům jako Soud ESVO, že směrnice EU o pojištění vkladů nepočítá se systémovou krizí v takovém rozsahu, jako tomu bylo na Islandu.

Třetí kapitola vychází především z internetového zpravodajství a z prohlášení kanceláře předsedy vlády a ministerstva zahraničních věcí Islandu. Informace o přístupovém procesu byly převzaty ze *Smlouvy o Evropské unii* a z informačních publikací, které vydává EU. Čtvrtá kapitola je pak vlastní analýza. Matuš Mišík se ve svém článku *Ryby vz. národná identita: Konštruktivistický pohľad na vzťah Islandu a Európskej únie* blíže věnuje vztahu mezi Islandem a EU a identifikuje hlavní problémy: rybolov a také přenos státní suverenity. Vzhledem k aktuálnosti tématu k této problematice nebylo publikováno mnoho sekundární literatury, avšak článek Aluna Jonese a Juliana Clarka *'A modern-day Icelandic saga': Political places and negotiating spaces at the northern frontier of 'EUrope'* představuje kompletní analýzu politicko-ekonomického napětí, které obklopuje islandskou přihlášku. Hlavním přínosem tohoto článku jsou rozhovory s jednotlivými politiky či diplomaty z Islandu i z Evropské unie. Autoři analyzují islandskou přihlášku dvojím pohledem (EU a Island) a představují hlavní problémy, které musí obě zainteresované strany řešit.

1. Islandská finanční krize

Počátky světové finanční krize z roku 2008 jsou spojeny s tzv. hypoteční bublinou v USA, kdy se hlavním problémem staly hypotéky s pohyblivou úrokovou sazbou a nízká úroková sazba hypotečních úvěrů. Obrovský nárůst hypoték se zastavil v roce 2006 a o rok později se objevily první finanční problémy jednotlivých domácností.³ Situace se postupně zhoršovala a v USA nastala kreditní krize, která vyvrcholila 15. září 2008 žádostí americké investiční banky Lehman Brothers o ochranu před věřiteli.⁴ Banka Lehman Brothers tak vytvořila rekordní bankrot v americké historii.⁵ Finanční nestabilita se postupně přelila i do Evropy, neminula malý stát na jejím severozápadním okraji a malá islandská ekonomika byla smetena mezinárodní krizí.

Samotná krize přicházející ze Spojených států nebyla jedinou příčinou kolapsu islandské ekonomiky. Kořeny vedoucí k selhání bankovního sektoru můžeme nalézt v privatizaci bank a jejich následné nekontrolované expanzi do zahraničí. Vývoj islandského bankovníctví před již zmíněným kolapsem je proto rozpracován v první části této kapitoly, která se mimo jiné zabývá i tzv. gejírovou krizí z roku 2006, jež byla prvním ukazatelem dlouhodobé neudržitelnosti islandského bankovního sektoru v tak velkém rozsahu. Druhá část se zabývá průběhem samotné krize a pádem bankovních institucí na přelomu září a října 2008. Následné potíže vyplývající z ekonomických potíží jsou obsahem poslední části této kapitoly.

1.1 Vývoj islandského bankovníctví do roku 2008

Island byl na počátku 20. století nejchudším státem v západní Evropě, ale v 80. letech se postupně přeměnil ze zemědělského státu na jednu z nejvíce prosperujících zemí využitím islandského potenciálu ve výrobě elektrické energie a díky rozvoji služeb (především cestovního ruchu).⁶ V této době se o Islandu poprvé mluví jako o sociálním státu podle skandinávského modelu. Ekonomickému růstu

---

³ Josef Zemánek, „Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl)“, *Euroekonom*, 10. března 2008, <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁴ BBC, „Lehman Bros files for bankruptcy“, *BBC*, 16. září 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7615931.stm> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁵ Christopher Tkaczyk, „The 10 largest U.S. bankruptcies“, *CNN Money*, 1. listopadu 2009, http://money.cnn.com/galleries/2009/fortune/0905/gallery.largest_bankruptcies.fortune/index.html (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶ Ásgeir Jónsson, *Why Iceland?: How One of the World's Smallest Countries Became the Meltdown's Biggest Casualty* (New York: McGraw-Hill, 2009), 17.

dopomohla postupná liberalizace a odstraňování různých cel a kvót, které vyvrcholilo vstupem do Evropského hospodářského prostoru (EHP) roku 1994. Dalším krokem byla privatizace bank, jež začala roku 1998 na popud tehdejšího premiéra Daviða Oddssona. Prodej bank se stal politickou záležitostí, kdy tehdejší vládnoucí strany (Strana nezávislosti a Pokroková strana) vybírali zájemce o koupi podle svých sympatií a ne podle nejvyšších nabídek.⁷ Novými majiteli se tak stali přátelé a známí těch politiků, kteří byli zrovna u moci. Pro budoucí vývoj islandských bank bylo problematické, že šlo většinou o lidi bez jakýchkoliv zkušeností s moderním bankovníctvím.⁸

Nevyhnutelným problémem islandské ekonomiky bylo tzv. přehřátí, které bylo způsobeno začátkem roku 2003 třemi podněty. Prvním impulsem se staly plány na rozšíření kapacity pro výrobu elektrické energie pro dvě obrovské nově vybudované hliníkárně, přičemž celkové náklady na projekt představovaly 35 % islandského HDP. Dalším podnětem bylo kvantitativní uvolňování monetární politiky, kdy centrální banka v souladu s evropskými právními předpisy snížila povinné minimální rezervy bank ze 4 % na 2 %. Důsledkem tohoto kroku se zvýšila nabídka peněz, která vedla k neúměrnému nárůstu půjček. Třetím a posledním impulsem se stala dokončená privatizace bank, kdy vláda prodala poslední podíl Landsbanki a Bunadarbanki.⁹

Zprivatizované banky se velmi rychle rozrůstaly a tři z nich (Kaupthing, Landsbanki a Glitnir) se dokonce během následujících osmi let probíjaly do žebříčku 300 největších bank na světě.¹⁰ Hodnota islandského HDP se v roce 2007 rovnala 20,4 mld. \$¹¹ a aktiva těchto tří bank se koncem téhož roku vyšplhala na 880 % jeho hodnoty, což je velmi vysoko nad běžným standardem.¹² Bankám samozřejmě kapacita malého ostrova nestačila a začaly si masivně půjčovat ze zahraničí, čímž se výrazně zvýšil islandský zahraniční dluh. Tento postup byl velmi riskantní a domácí i zahraniční finanční odborníci začali spekulovat o možném narušení stability domácí ekonomiky.

---

⁷ Jónsson, „Why Iceland?“, 49–50.

⁸ Robert H. Wade, „Iceland as Icarus“, *Challenge* 52, č. 3 (květen/červen 2009): 5–33, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 10.

⁹ Jónsson, „Why Iceland?“, 64–65.

¹⁰ Iceland Review, „Three Icelandic Banks among top 300 in World“, *Iceland Review*, 10. července 2006, http://icelandreview.com/icelandreview/daily_news/?cat_id=1_6539&ew_0_a_id=218882 (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹¹ World Bank Group, „GDP (current US\$)“, *The World Bank Group*, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?page=1> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹² Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, „Economic Survey of Iceland 2009: The financial and economic crisis“, *OECD*, 2. září 2009, http://www.oecd.org/document/20/0,3746,en_33873108_33873476_43576468_1_1_1_1,00.html (poslední přístup 17. 4. 2013).

V roce 2006 pak nastala tzv. gejzírová krize, islandská koruna se propadla a vzrostla hodnota bankovních závazků v cizích měnách. Tato malá krize byla přehlížena a nikdo nevěnoval větší pozornost zprávám Mezinárodního měnového fondu a Danske Bank z léta 2006 o znepokojivém stavu islandské ekonomiky a jeho bankovníctví. Majitelé Landsbanki, Kaupthing a Glitnir se samozřejmě snažili přesvědčit veřejnost, že je vše v pořádku, a tak zahájili celou řadu kampaní pro posílení důvěry. Islandská obchodní komora dokonce zaplatila americkým a britským odborníkům, aby ve svých zprávách potvrdili stabilní stav islandských bank.¹³ První známky indikující islandskou nestabilitu tak byly ignorovány.

1.2 Průběh krize

Island se dostal do vážnějších problémů zhruba týden po bankrotu Lehman Brothers, kdy banka Glitnir zažádala centrální banku o pomoc. Finanční injekce ve výši 750 mil. \$ (zhruba 600 mil. €) byla podmíněna výměnou za 75% podíl banky, jenž by připadl státu.¹⁴ Ale ještě před tím než byl tento proces formálně dokončen, byla celá banka převedena pod nucenou správu Úřadu pro finanční dohled (*Fjármálaeftirlitið*, FME).¹⁵ Krizovým zákonem číslo 125/2008 byly dány FME větší pravomoci, které Úřadu umožňovaly „přijmout nezbytná opatření v důsledku mimořádných okolností, aby se minimalizovalo poškození nebo riziko poškození na finančních trzích“.¹⁶ Díky novému zákonu měl FME téměř neomezenou kontrolu nad finančními institucemi, které se ocitly v nebezpečí platební neschopnosti, a na začátku října byly pod jeho správu převedeny banky Glitnir, Landsbanki (7. října) a Kaupthing (9. října).¹⁷

---

¹³ Robert H. Wade a Silla Sigurgeirsdottir, „Iceland’s rise, fall, stabilisation and beyond“, *Cambridge Journal of Economics* 36, č. 1 (leden 2012): 127–144, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 136–137.

¹⁴ Roger Boyes, *Meltdown Iceland* (London: Bloomsbury Publishing, 2010), 162.

¹⁵ Thráinn Eggertsson a Tryggvi Thor Herbertsson, „System Failure in Iceland and the 2008 Global Financial Crisis“ (příspěvek přednesený v rámci 13th Annual Conference of ISNIE, Walter A. Haas School of Business, University of California at Berkeley, 18. – 20. června 2009), http://extranet.isnie.org/uploads/isnie2009/eggertsson_herbertsson.doc, (staženo 17. 4. 2013), 23.

¹⁶ Přeloženo z anglického originálu: „measures necessary in view of unusual circumstances or events, for the purpose of limiting damage or the risk of damage in the financial markets.“ na Island, *Zákon č. 125/2008 o úřadu pro platby ze státní pokladny v důsledku mimořádných okolností*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3037> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁷ Magdalena Busch a Edward Molendowski, „The Global Financial Crisis and the Problem of Iceland's Membership in the European Union“, *Folia Oeconomica Stetinensia* 10, č. 18 (leden 2012): 110–119, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 111–112.

Všechny tři banky představovaly zhruba 85% veškerých islandských bankovních aktiv a poté, co FME převzal jejich kontrolu, vytvořila islandská vláda tři nové banky plně vlastněné státem.¹⁸ Na základě krizového zákona pak do nich FME převedl některá aktiva a závazky. Nové banky převzaly tuzemská aktiva, čímž zajistily bezpečnost islandských vkladů a také byl obnoven běžný chod bankovních služeb: otevřené a normálně fungující pobočky, výběry z bankomatů, internetové bankovníctví. Zahraniční aktiva však byla oddělena a ponechána ve starých bankách, které byly dány do konkurzu.¹⁹ Hlavním důvodem k tomuto rozdělení na zahraniční a domácí aktiva byla snaha zabezpečit fungování domácího bankovníctví. Tento krok byl nezbytný vzhledem k tomu, že hodnota aktiv starých bank byla v roce 2008 desetkrát větší než islandské HDP (v roce 2009 se pak hodnota rovnala 170 % HDP) a zahraniční pomoc nebyla dostatečná.²⁰

Nastal kolaps bankovního systému, což byla krutá rána pro islandskou ekonomiku i veřejnost. V říjnu pak do Reykjavíku přijeli zástupci Mezinárodního měnového fondu (MMF), aby připravili protikrizový režim. Výsledkem byl podmíněný úvěr ve výši 2,1 mld. \$ ke stabilizaci islandské koruny, který byl získán až v půlce listopadu kvůli počátečnímu odmítavému stanovisku Spojeného království a Nizozemska týkající se problému Icesave (viz kapitola 2).²¹ Zároveň MMF podporoval rozhodnutí vlády nechat banky spíše zkrachovat, než se je pokusit zachránit z peněz daňových poplatníků, a dále zavedení dočasných kapitálových kontrol kvůli nekontrolovatelnému odlivu peněz ze země.²² Island také získal půjčku ve výši 2,5 mld. \$ od Dánska, Finska, Norska, Švédska, Ruska a Polska a 50 mil. \$ z Faerských ostrovů.²³

---

¹⁸ Ingimundur Friðriksson, *The banking crisis in Iceland in 2008*, písemný projev guvernéra islandské centrální banky, <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6795> (staženo 17. 4. 2013), 7.

¹⁹ Eyvindur G. Gunnarsson, „The Icelandic Regulatory Responses to the Financial Crisis“, *European Business Organization Law Review* 12, č. 1 (březen 2011): 1-39, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 12–13.

²⁰ Már Gudmundsson a Thorsteinn Thorgeirsson, „The Fault Lines in Cross-Border Banking: Lessons from the Icelandic Case“, in *Contagion and Spillovers: New Insights from the Crisis*, ed. Peter Backé et al., SUERF Study 2010/5 (Víděň: Larcier, 2010), 141–165, <http://www.suerf.org/download/studies/study20105.pdf>, (staženo 17. 4. 2013), 155.

²¹ IceNews, „IMF loan to Iceland blocked by Dutch and British“, *IceNews*, 9. listopadu 2008, <http://www.icenews.is/2008/11/09/imf-loan-to-iceland-blocked-by-dutch-and-british/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

²² Wade a Sigurgeirsdottir, „Iceland's rise“, 138.

²³ Baldur Thorhallsson, „The Icelandic Crash and its Consequences: A Small States Without Economic and Political Shelter“, Oficiální stránka dr. Baldura Thorhallssona,

1.3 Následky krize

Kolaps finančního a bankovního sektoru měl za následek celou řadu problémů, se kterými se musel Island vypořádat. Objevila se pádivá inflace, kdy roční míra inflace vzrostla v listopadu 2008 na rekordní hodnotu 17,1 %, a ve srovnání s předchozím měsícem došlo ke zvýšení cen o 1,74 %.²⁴ Problémem byla především islandská koruna (ISK), která se velice rychle potápěla. Směnný kurz vůči euru se dokonce snížil o polovinu, kdy na začátku roku 2008 bylo možné vyměnit 1 euro za 90 ISK a v listopadu 2008 to bylo již 190 ISK. Zděšení investoři se v co nejkratším čase snažili vyměnit propadající se měnu za nějakou stabilnější. Docházelo tak k obrovskému odlivu peněz ze země. Ekonomickým a sociálním problémem se stala nezaměstnanost, která se zvýšila z průměru cca 1,6 % v roce 2008 na 8,5 % v lednu 2011.²⁵

Reykjavík se musel vypořádat s neschopností Islandu zaplatit své bankovní závazky zahraničním klientům. Mezi hlavní příčiny tohoto problému zajisté patřila neúměrná rozpínavost islandských bank, především velikost jejich aktiv vůči HDP překročila obvyklé standardy. Podle Gudmundssona a Thorgeirssona byla hlavním problémem rozvaha jednotlivých bank, přesněji poměr velikosti aktiv a pasiv v zahraniční měně k islandské koruně. Těsně před krizí se rezervy centrální banky rovnaly hodnotě 12 % HDP, zatímco rozvaha bank vykazovala hodnotu aktiv a pasiv v cizí měně rovnající se 750 % HDP. Autoři tak poukazují na fakt, že přeshraniční bankovní operace v tak malém evropském státu, jenž se nenachází v eurozóně, jsou velice rizikové.²⁶ Nedostatek likvidity pro zahraniční vkladatele pak zapříčinil vznik diplomatické roztržky se Spojeným královstvím a Nizozemskem ohledně dluhu způsobeného produktem Icesave, kterému je věnována samostatná kapitola 2.

S ekonomickou krizí nastala politická krize a v lednu 2009 se rozpadla koalice Strany nezávislosti a Společenství. Zapříčinily to především protesty tisíců lidí, kteří se začali scházet každou neděli na hlavním náměstí v Reykjavíku od října 2008 do ledna 2009. Protestující požadovali rezignaci vlády, výměnu vládních úředníků v centrální bance a v Úřadu pro finanční dohled. Nejvíce byla za krizi obviňována liberálně-konzervativní Strana nezávislosti (*Sjálfstæðisflokkurinn*, SF), která byla

---

<https://notendur.hi.is/baldurt/Skannadar%20greinar/11.%20The%20Icelandic%20Crash%20and%20its%20Consequences%20-%20Thorhallsson.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 12.

²⁴ BBC, „Iceland inflation soars to 17.1%“, *BBC*, 26. listopadu 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7750193.stm> (poslední přístup 17. 4. 2013).

²⁵ Wade a Sigurgeirsdottir, „Iceland's rise“, 140.

²⁶ Gudmundsson a Thorgeirsson, „The Fault Lines in Cross-Border Banking“, 158–160.

u vlády nepřetržitě od roku 1991 a která byla po většinu 20. století dominantní stranou. Moderní islandskou politickou scénu formují další tři hlavní politické strany. Mocenským protipólem Strany nezávislosti je sociálnědemokratické Společenství (*Samfylkingin*, SA), které se řadí k levému středu politického spektra. Radikálně levicovou politickou stranou je Levicové hnutí zelených (*Vinstrihreyfingin – grænt framboð*, VG) a pravý střed představuje agrárně-liberální Pokroková strana (*Framsóknarflokkurinn*, FSF).²⁷ Islandcům se nakonec podařilo „vyhnat“ vládu SF-SA a v lednu byla po její rezignaci sestavena menšinová vláda Společenství a Levicového hnutí zelených, která měla dovést zemi k dubnovým volbám. Nové volby se konaly 25. dubna 2009 a drtivým vítězstvím vyhrála dosavadní levicová koalice SA-VG. Po sestavení vlády byl Island jedinou zemí, která se po krizi posunula výrazně doleva, a od druhé světové války to bylo poprvé, kdy měl Island levicově orientovanou vládu.²⁸ Důležitým faktorem pro budoucí proevropskou politiku bylo i to, že strany podporující členství v EU získaly poprvé v parlamentu většinu – 33 z 63 křesel (Společenství, Pokroková strana a Hnutí občanů).²⁹ Koncem července byla nakonec podána přihláška do Evropské unie, čímž se dále zabývá kapitola 3.

---

²⁷ Maxmilián Strmiska et al., *Politické strany moderní Evropy* (Praha: Portál, 2005), 275–276.

²⁸ Wade a Sigurgeirsdottir, „Iceland’s rise“, 139.

²⁹ Ólafur Th. Hardarson a Gunnar Helgi Kristinsson, „Iceland“, *European Journal of Political Research* 49, č. 7/8 (prosinec 2010): 1009–1016, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 1013.

2 Icesave

Ekonomická krize měla nejen vliv na vnitřní vývoj Islandu, ale také i na jeho zahraničněpolitické vztahy. Během jednoho týdne se ocitly tři hlavní islandské banky v platební neschopnosti a byl na ně prohlášen konkurs.³⁰ Z mezinárodního hlediska byla největší pozornost soustředěna na banku Landsbanki a její produkt zvaný Icesave, který byl přístupný obyvatelům Spojeného království a Nizozemska. Tato internetová služba nabízela spořicí účty s velmi výhodnou úrokovou sazbou, díky níž neměla v již zmíněných zemích žádnou větší konkurenci, a tak za dobu svého působení přilákala přes 400 000 zákazníků, kteří do Landsbanki vložili dohromady skoro 7 mld. €. ³¹

Otázka zaplacení dluhu způsobeného Icesave přerostla v soudní spor Spojeného království a Nizozemska s Islandem. Kauza Icesave je považována za jednu z největších diplomatických roztržek s jakou se Island musel vypořádat od dob, kdy probíhaly tzv. tresčí války s Británií v 50. a v 70. letech.³² Tato kapitola blíže analyzuje mezinárodní rozměr kauzy Icesave a její příčiny, snahu o nalezení řešení mezi oběma stranami a následně i průběh a výsledek soudního řízení.

2.1 Vznik produktu Icesave a jeho mezinárodní rozměr

Základním kamenem pro expanzi islandských bank na evropský trh se stal princip volného pohybu kapitálu, umožněný od roku 1994 členstvím Islandu v EHP. Banky tak mohly otevírat své pobočky ve všech zemích EHP, do kterého patřily státy Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu. Nabízené možnosti bylo plně využito a během let 2001 – 2008 se celková aktiva islandských bank rozrostla na devítinásobek islandského HDP.³³ K rozšíření bankovních aktivit mimo ostrov dopomohla i kritika zahraničních ratingových agentur na přelomu roku 2005 a 2006, kdy hlavní připomínkou bylo možné riziko nedostatku likvidity. Banky řešily tuto situaci snahou zvýšit svá depozita v zahraničí pomocí nově zakládaných dceřiných společností a poboček. Dalším krokem byla nabídka produktů, která konkurovala zahraničním službám, a tak se začaly otevírat speciální retailové úvěrové účty

---

³⁰ M. Elvira Méndez-Pinedo, „Iceland and the EU: Bitter Lessons after the Bank Collapse and the Icesave Dispute“, *Contemporary Legal & Economic Issues* (2011): 9–42, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 11.

³¹ Boyes, „Meltdown Iceland“, 133.

³² Méndez-Pinedo, „Iceland and the EU“, 19.

s výhodnou úrokovou sazbou a s možností internetové správy. Prvním takovým produktem byl „Icesave“ banky Landsbanki otevřený v říjnu 2006 ve Spojeném království a v listopadu 2007 ho následoval „Edge“ banky Kaupthing dostupný ve Finsku.³⁴

Pro pochopení dalších souvislostí týkající se sporu Icesave je důležité uvědomit si rozdíl mezi pobočkou (*branch*) a dceřinou společností (*subsidiary*) v otázce systému pojištění vkladů. V dceřiné společnosti registrované v jiné zemi spadá systém pojištění vkladů pod příslušný stát. Naopak pobočky jsou součástí mateřské společnosti, která se v tomto případě nachází na Islandu. Její vklady jsou chráněny islandským systémem pojištění vkladů a nad jejími finančními operacemi má dozor islandský Úřad pro finanční dohled (*Fjármálaeftirlitið*, FME).³⁵ Ve státech EHP byla výše vyplácené minimální částky podle Směrnice 94/19/ES o systémech pojištění vkladů stanovena na 20 000 €. ³⁶ Do islandského právního systému byla směrnice zavedena přijetím zákona číslo 98/1999. Podle článku 10 bude v případě nedisponibilního vkladu každému vkladateli vyplacena částka 1,7 milionu islandských korun s kurzem k euru z 5. ledna 1999³⁷, což nakonec upravuje částku v eurech na 20 887 €. ³⁸

2.1.1 Pobočka v Londýně

Hlavním podnětem pro spuštění Icesave byla snaha získat nové prostředky pro stabilní financování banky a zároveň jejich diverzifikace.³⁹ Ve Spojeném království začal Icesave plně fungovat v říjnu 2006 přes pobočku Landsbanki v Londýně a bylo

---

³³ Gudmundsson a Thorgeirsson, „The Fault Lines in Cross-Border Banking“, 149.

³⁴ Special Investigation Commission, *Chapter 18: Deposits in Financial Institutions in Branches abroad*, zpráva Speciální vyšetřovací komise, <http://www.rna.is/media/skjol/RNAvefKafli18Enska.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 1-2.

³⁵ Special Investigation Commission, *Chapter 17: The Depositors' and Investors' Guarantee Fund and Deposit Guarantees in general*, zpráva Speciální vyšetřovací komise, <http://www.rna.is/media/skjol/RNAvefKafli17Enska.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 21.

³⁶ Článek 7 uvádí: „Systémy pojištění vkladů stanoví, že souhrn všech vkladů každého vkladatele musí být pojištěn do výše 20 000 ECU pro případ, že se stane nedisponibilním“. Vzhledem k tomu, že jednotka ECU byla nahrazena eurem v poměru 1:1, tak se tedy jedná o částku 20 000 €. Viz Evropský parlament a Rada, „Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů“, in *Úřední věstník Evropské unie L 135, 31/05/1994*, 252–261, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:06:02:31994L0019:CS:PDF> (poslední přístup 17. 4. 2013), 256.

³⁷ Island, *Zákon č. 98/1999 o pojištění vkladů a systému pro odškodnění investorů*, přeloženo z islandštiny do angličtiny na oficiálních stránkách týkající se islandského vstupu do EU, http://www.vidraedur.is/media/esb_svor/17_-_Economic_and_Monetary_Policy/Annex_17-13_K_Act_on_Compensation_Scheme.pdf (staženo 17. 4. 2013), 3.

³⁸ Gunnarsson, „The Icelandic Regulatory Responses“, 26.

rozhodnuto, že nebude převeden pod dceřinou společnost Heritable Bank, kterou banka koupila v roce 2002. Důvodem byla jednodušší manipulace s prostředky mezi účty v Británii a společnostmi sídlící na Islandu. Kdyby Icesave operoval přes Heritable Bank, tak by již zmíněný přenos prostředků byl značně omezen britskými pravidly a limity.⁴⁰

Icesave měl úspěch hned po uvedení na britský trh. V půlce ledna 2007 vklady na spořicíh účtech dosáhly částky jedné miliardy liber a během roku 2007 se tato částka průměrně zvětšovala o 330 milionů liber za měsíc. Na konci roku bylo u Icesave registrováno více než 131 tisíc britských zákazníků, jejichž celkový vklad přesahoval 4 miliardy liber.⁴¹ Začátkem roku 2008 se ale v britském tisku začaly objevovat první články o zhoršeném stavu islandského bankovního sektoru a v podobném duchu zněly i analýzy mezinárodních ratingových agentur. Tyto zprávy vedly k jednomu z větších náporů na Landsbanki, kdy dosahovala částka výběrů mezi únorem a dubnem jedné miliardy liber, což se rovnalo zhruba 20 % všech vkladů.⁴²

Podle zprávy Speciální vyšetřovací komise začala v únoru 2008 první jednání mezi Landsbanki a britským Úřadem pro finanční služby (*Financial Services Authority*, FSA) o možném převodu vkladů londýnské pobočky pod dceřinou banku Heritable. Jednání poté probíhala především na přelomu března a dubna, kdy docházelo k velkému odlivu prostředků. Během dubna se ale situace postupně uklidňovala – nedocházelo k masivním výběrům, vklady Icesave opět rostly a britská média se islandskými bankami přestala postupně zabývat. Ředitelé Landsbanki proto zaslali FSA dopis o rozhodnutí, že převod Icesave pod Heritable Bank spadá do střednědobého až dlouhodobého strategického plánu banky a tento krok musí být velmi pečlivě promyšlen.⁴³

Nová jednání začala v červenci po další kritice islandského bankovního sektoru. FSA poukazoval na zvýšené riziko náporu na islandské banky a na hlavní problém týkající se nedostatku likvidity potřebné k případnému vyplacení britských vkladatelů. Následující měsíc bylo dosaženo dohody a sestaven harmonogram převodu nejpozději do konce roku za podmínky, že se úrokové sazby Icesave nebudou pohybovat

---

³⁹ Halldór Jón Kristjánsson a Sigurjón Þorvaldur Árnason, „Developments leading up to the Icelandic banking crisis in October 2008“, <http://www.btb.is/media/skyrslur/Report-by-Management-Board-of-Landsbanki-2009-02-26.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 84–85.

⁴⁰ Special Investigation Commission, „Chapter 18“, 7–8.

⁴¹ Ibid., 40.

⁴² Kristjánsson, „Developments leading up to the Icelandic banking crisis“, 86–87.

⁴³ Special Investigation Commission, „Chapter 18“, 43–44.

v tabulkách nejlepšího nákupu a celková hodnota Icesave nepřesáhne pět miliard liber.⁴⁴ Koncem srpna FSA nadále kritizoval Landsbanki kvůli nedostatku likvidity a domáhal se okamžitého řešení situace. V této době měla islandská vláda převzít 75% podíl banky Glitnir a 6. října prošel parlamentem zákon dávající FME pravomoci k nouzovému převzetí finančních institucí.⁴⁵

Na Britských ostrovech panovala určitá nervozita vzhledem k tomu, že Britové vložili nezanedbatelnou částku do islandských bank. Nejednalo se jen o obyvatele, ale i o britské instituce, jakými byly například univerzity v Oxfordu a v Cambridge, metropolitní policie v Londýně anebo dobročinná organizace na ochranu koček National Cat Protection League.⁴⁶ Existuje přepis telefonního rozhovoru ze 7. října mezi ministrem financí Spojeného království Alistairem Darlingem a jeho islandským protějškem Árnim Mathiesenem, ve kterém je řečeno, že Island nezaručí vklady vložené do poboček mimo území Islandu, jelikož je důraz kladen především na vnitrostátní stabilizaci.⁴⁷ Následující den Alistair Darling slíbil britským vkladatelům, že jim vláda navrátí ztráty v plné míře. Původně totiž britské orgány oznámily, že bude vkladatelům nejdříve vyplaceno 20 887 € (cca 16 240 £) z islandského fondu a poté zbyla částka do výše 50 000 £ díky britskému systému pojištění vkladů.⁴⁸

Britskou reakcí na nepříznivý stav islandského bankovníctví se stalo vládní nařízení o zmrazení aktiv Landsbanki, které vstoupilo v platnost v deset hodin dopoledne 8. října 2008. Příslušný zákonný předpis vznikl na základě protiteroristického zákona z roku 2001⁴⁹ v situaci, kdy „ministerstvo financí věří, že byla nebo pravděpodobně bude na úkor ekonomiky Spojeného království (nebo její části) vedena činnost osobami, které představují vládu anebo obyvatele státu či teritoria mimo území Spojeného království.“⁵⁰ Kromě aktiv byly zmrazeny i prostředky

---

⁴⁴ Special Investigation Commission, „Chapter 18“, 13–14.

⁴⁵ Kristjánsson, „Developments leading up to the Icelandic banking crisis“, 92–93.

⁴⁶ Boyes, „Meltdown Iceland“, 127.

⁴⁷ Jónsson, „Why Iceland?“, 179–183.

⁴⁸ Harry Wallop, „Icesave collapse: Alistair Darling promises all UK savers they will get money back“, *The Telegraph*, 8. října 2008, <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/3158822/Icesave-collapse-Alistair-Darling-promises-all-UK-savers-they-will-get-money-back.html> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁴⁹ Viz Spojené království, Anti-terrorism, Crime and Security Act, zákon z roku 2001, kap. 24, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/pdfs/ukpga_20010024_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).

⁵⁰ Přeloženo z anglického originálu: „The Treasury believe that action to the detriment of the United Kingdom’s economy (or part of it) has been or is likely to be taken by certain persons who are the government of or resident of a country or territory outside the United Kingdom.“ Spojené království, *The Landsbanki Freezing Order*, zákonný předpis z roku 2008, č. 2668,

vztahující se k Landsbanki ve Spojeném království, které vlastnila nebo kontrolovala islandská centrální banka a FME.⁵¹ Island se tak dostal na seznam teroristických uskupení mimo jiné vedle Tálíbanu a Al-Káidy. Mezi Island'any tato informace vyvolala zlost a tisíce lidí se přidaly ke kampani, ve které odmítaly teroristická označení pomocí svých fotografií s popiskem „Pane Browne, nejsme teroristé“.⁵²

2.1.2 Pobočka v Amsterdamu

Vznik a vývoj Icesave v Amsterdamu nebyl tak komplikovaný jako ten britský, jelikož internetová služba spořicíh účtů zde fungovala pouze čtyři měsíce. Výběr Nizozemska byl pochopitelný, jelikož na nizozemském trhu byla slabá konkurence, která nabízela nízké úrokové sazby. V Nizozemsku měl Icesave mnohem větší úspěch než s jakým se původně počítalo. V půlce července byla hodnota vkladů půl miliardy eur, což je částka, jakou Landsbanki podle plánu očekávala koncem roku 2008. V době zestátnění Landsbanki se vklady nizozemských zákazníků rovnaly 1,7 mld. €. ⁵³

Během léta 2008 byl vypracován plán a pobočka Landsbanki začala přijímat první depozita 29. května 2008. Bylo to právě v době, kdy se v Británii objevovaly kritické články komentující islandskou ekonomiku a banky. Speciální vyšetřovací komise ve své zprávě uvádí, že lze jen těžko pochopit, proč se banka rozhodla i v Amsterdamu pro otevření Icesave prostřednictvím své pobočky místo založení nizozemské dceřiné společnosti. Vzhledem k tomu, že nizozemské zákony nejsou tak přísné jako ty britské, nebyl by přesun peněz v rámci Landsbanki tak problematický. Jediné vysvětlení, které zpráva nabízí, je delší doba potřebná k otevření další společnosti.⁵⁴

V době, kdy bylo jasné, že je krize nevyhnutelná, nepodnikla nizozemská centrální banka (*De Nederlandsche Bank*, DNB) žádné kroky k zastavení Landsbanki v přijímání dalších vkladů. Podle zprávy vyšetřovací komise se také DNB necítila v takové pozici, aby prošetřovala, zda má Landsbanki dostatek likvidity pro vkladatele

---

http://www.legislation.gov.uk/uksi/2008/2668/pdfs/uksi_20082668_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).

⁵¹ Evropské sdružení volného obchodu, *Judgment of the Court 28 January 2013*, rozhodnutí případu E-16/11 Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu v. Island z 28. ledna 2013, http://www.eftacourt.int/images/uploads/16_11_Judgment.pdf (staženo 17. 4. 2013), 10.

⁵² BBC, „Icelandic anger at UK terror move“, *BBC*, 24. října 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7688560.stm (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁵³ Kristjánsson, „Developments leading up to the Icelandic banking crisis“, 93–94.

⁵⁴ Special Investigation Commission, „Chapter 18“, 61–62.

amsterdamské pobočky. Bylo tomu právě naopak a DNB měla podle nizozemské vyšetřovací komise kontrolovat dostatek likvidity a případně iniciovat jednání k zastavení vkladů do Landsbanki.⁵⁵ DNB zažádala 7. října nizozemský soud o jmenování insolvenčního správce pro pobočku Landsbanki, jenž byl nakonec jmenován 13. října.⁵⁶ Nizozemská vláda vyplatila soukromým i velkým institucionálním investorům částku do výše 100 000 €, která spadala pod nizozemský systém pojištění vkladů. Původně se jednalo o částku v maximální výši 40 000 €, ale vláda ji po platební neschopnosti Landsbanki navýšila.⁵⁷

2.2 Dluh Icesave a jednání o jeho splacení

Otázka zaplacení dluhu způsobeného produktem Icesave způsobila diplomatickou roztržku mezi Spojeným královstvím, Nizozemskem a Islandem. Zvýšené napětí mezi těmito státy vzniklo poté, co se britské a nizozemské orgány postaraly o to, aby jejich obyvatelé – vkladatelé Icesave nepřišli o své peníze. Spojené království vynaložilo 4,5 mld. £ na pokrytí ztrát svých obyvatel (zhruba 300 000 vkladatelů) a z toho 2,1 mld. £ spadalo pod islandský systém pojištění vkladů. Totéž se stalo v Nizozemsku, kde byla poškozeným vkladatelům (118 000) vyplacená částka 1,53 mld. € a z toho 1,34 mld. € mělo být zaplaceno Islandem. Obě dvě vlády se pak snažily o to, aby Island splnil své závazky vyplývající z členství v EHP a odškodnil zákazníky Landsbanki v zahraničí minimální částkou ve výši stanovené legislativou EHP.⁵⁸

2.2.1 Cesta k prvnímu referendu

Mezi první snahy o hledání společného řešení jistě patří memorandum, které vzniklo po návštěvě nizozemského ministra financí v Reykjavíku na začátku října 2008 a ve kterém islandský Garanční fond pro vkladatele a investory (*Tryggingarsjóður innstæðueigenda og fjárfesta*, TIF) přijal závazek k odškodnění nizozemských vkladatelů minimální částkou 20 887 €. ⁵⁹ Následující měsíc byla dosažena předběžná dohoda mezi vládami Islandu, Nizozemska a Spojeného království o finanční půjčce,

---

⁵⁵ Special Investigation Commission, „Chapter 18“, 64.

⁵⁶ Ibid., 61.

⁵⁷ Evropské sdružení volného obchodu, „Judgment of the Court“, 9–10.

⁵⁸ Méndez-Pinedo, „Iceland and the EU“, 14.

⁵⁹ Island, *Memorandum of Understanding*, vládou zveřejněný dokument týkající se dohody ohledně Icesave, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/11.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 1.

jež by pomohla Islandu zaplatit své závazky vůči klientům Icesave.⁶⁰ Smlouvy o půjčce byly vládami zainteresovaných zemí schváleny začátkem června následujícího roku. Nizozemská půjčka se týkala fixní částky 1 329 242 850 €⁶¹ a ta britská maximální částky 2,35 mld. £. Obě dvě půjčky měly být spláceny čtvrtletně během let 2016 – 2024 s úrokovou mírou 5,55 % ročně.⁶²

V srpnu 2009 islandský parlament schválil zákon o Icesave 94/2009, kterým byla přijata platební zodpovědnost za nizozemské a britské vkladatele Icesave. Zákon byl 2. září podepsán prezidentem, čímž vešel v platnost.⁶³ Parlament velice rychle rozhodl o jeho novelizaci vzhledem k tomu, že vlády Británie a Nizozemska nesouhlasily s předběžnými podmínkami uvedenými v zákoně a navíc se na Islandu rozšířily obavy z uvaleného břemena na budoucí generace prostřednictvím smlouvy o půjčkách trvající až do roku 2024.⁶⁴ Po úspěšném jednání všech tří vlád byla předložena novela⁶⁵ zákona s označením 1/2010 před islandský parlament, který ho na konci prosince po finálním třetím čtení schválil v poměru 33 kladných hlasů k 30 odmítavým.⁶⁶ K definitivnímu přijetí zákona byla ovšem ještě potřeba podpisu islandského prezidenta.

Islandský prezident Ólafur Ragnar Grímsson se necelý týden rozmýšlel, nakonec však zákon nepodepsal a ve svém prohlášení uvedl, že byl pod velkým tlakem veřejnosti. V prosinci mu byla předána petice podepsaná čtvrtinou voličů, v níž byl uveden požadavek, aby Grímsson návrh nepodepsal a aby se k zákonu vyjádřili Islandčané v referendu. Podle islandské ústavy totiž musí být vyhlášeno referendum

---

⁶⁰ IceNews, „Icesave agreement finally presented“, *IceNews*, 16. listopadu 2008, <http://www.icenews.is/2008/11/16/icesave-agreement-finally-presented/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶¹ Island a Nizozemsko, *Loan Agreement between the Netherlands, TIF and Iceland*, vládou zveřejněná dohoda o půjčce mezi Islandem a Nizozemskem z 9. června 2009, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/02.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 7.

⁶² Island a Spojené království, *Loan Agreement between the UK, TIF and Iceland*, vládou zveřejněná dohoda o půjčce mezi Islandem a Velkou Británií z 9. června 2009, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/01.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 5.

⁶³ IceNews, „Icelandic president signs Icesave deal“, *IceNews*, 2. září 2009, <http://www.icenews.is/2009/09/02/icelandic-president-signs-icesave-deal/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶⁴ Michael Waibel, „Iceland’s Financial Crisis – Quo Vadis International Law“, *ASIL Insight* 14, č. 5 (1. března 2010): 1–6, <http://ssrn.com/abstract=1732789> (staženo 17. 4. 2013), 4.

⁶⁵ Více o změnách viz Island, Kancelář premiéra, „Icesave Negotiations Concluded - Outcome Presented“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/4008> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶⁶ IceNews, „Icelandic Althingi Parliament says yes to Icesave“, *IceNews*, 30. prosince 2009, <http://www.icenews.is/2009/12/30/the-icelandic-parliament-althingi-says-yes-to-icesave/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

v případě, kdy prezident vetuje zákon.⁶⁷ Celonárodní referendum se konalo 6. března 2010 a zúčastnilo se ho 63 % registrovaných voličů. Otázkou bylo, zda Islandané přijímají podmínky stanovené parlamentem o splácení dluhu Nizozemsku a Spojenému království po kolapsu islandských bank v roce 2008. Výsledek byl jednoznačný: návrh odmítlo 98 % voličů.⁶⁸

2.2.2 Cesta k druhému referendu

Vzhledem k tomu, že novela byla zamítnuta, platil stále zákon 94/2009, s jehož podmínkami vlády Spojeného království a Nizozemska nesouhlasily, a dohody o půjčkách z června 2009 tedy nemohly vstoupit v platnost. Úřad islandského premiéra na svých stránkách po zamítavém referendu zveřejnil zprávu, že rozhovory s britskou a nizozemskou vládou pokračují a islandské orgány se snaží najít vyhovující řešení vztahující se ke kauze Icesave.⁶⁹ O nové dohodě se všechny tři strany bavily už před referendem a po rázném odmítnutí návrhu Islandany byla nyní řada na Islandu, aby přišel s novou nabídkou.⁷⁰

Jednání ohledně nové dohody bylo oddáleno také blížícími se parlamentními volbami ve Spojeném království (květen 2010) a v Nizozemsku (červen 2010). Do sporu se vložil Kontrolní úřad ESVO, který zaslal 26. května islandské vládě dopis, kde byl Island formálně upozorněn na neplnění svých povinností vyplývajících z členství v EHP. Islandu bylo připomenuto, že TIF je zodpovědný za zaplacení celkové částky 1,34 mld. € nizozemským a 2,1 mld. £ britským vkladatelům. Zároveň byla islandská vláda požádána, aby na základě obdrženého dopisu do dvou měsíců zaslala Kontrolnímu úřadu své připomínky.⁷¹ Lhůta na islandskou reakci byla Úřadem třikrát prodloužena až na konečné datum 2. května 2011.⁷²

---

⁶⁷ IceNews, „Declaration by the President of Iceland“, *IceNews*, 5. ledna 2010, <http://www.icenews.is/2010/01/05/declaration-by-the-president-of-iceland/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶⁸ Election Guide, „Election Profile: Iceland, Referendum, Date: March 6, 2010“, Election Guide, <http://www.electionguide.org/results.php?ID=1833> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁶⁹ Island, Kancelář premiéra, „Work continues on a mutually acceptable solution to Icesave“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/4216> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷⁰ Ben Berkowitz, „Dutch, British waiting on new Iceland proposal“, *Reuters*, 15. března 2010, <http://www.reuters.com/article/2010/03/15/us-iceland-icesave-sb-idUSTRE62E3QG20100315> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷¹ Evropské sdružení volného obchodu, *The Authority's letter of formal notice of 26 May 2010*, dopis zasláný islandské vládě 26. května 2010, <http://www.eftasurv.int/media/internal-market/LFN-Icesave.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

⁷² Evropské sdružení volného obchodu, „Judgment of the Court“, 12.

Další kolo rozhovorů bylo zahájeno v září 2010 a začátkem prosince byl připraven nový návrh. Podle něj by Island měl začít platit své závazky v roce 2016, datum konce splatnosti by záleželo na velikosti zbylého dluhu nezaplaceného z aktiv Landsbanki a úroková míra se snížila z 5 % na 3 % ročně.⁷³ O tomto návrhu mělo být rozhodnuto do konce roku 2010, ale nakonec byl zákon odsouhlasen islandským parlamentem až 16. února 2011 v poměru 44 kladných hlasů ku 16 záporným. Hned jakmile se parlament rozhodl, objevila se opět petice s 30 000 podpisy požadující další referendum, a to i přestože třetí návrh zákona nabízel Islandu mnohem lepší podmínky.⁷⁴ Vše tedy opět záleželo na podpisu Ólafura Grímssona.

Islandský prezident byl s třetím návrhem spokojenější než s těmi předchozími, avšak opět zákon nepodepsal, přestože v parlamentu získal dvoutřetinovou podporu mezi poslanci. Odůvodnil to tím, že opět neexistuje shoda mezi obyvateli a parlamentem a tudíž by měli sami lidé opět rozhodnout, jestli má být nový zákon přijat.⁷⁵ Druhé referendum se konalo 9. dubna 2011, otázka zůstala stejná a výsledek byl rovněž podobný jako v prvním případě. Tentokrát se ale pro odvolání zákona vyslovilo méně lidí – zhruba 60 % voličů s volební účastí přesahující 75%.⁷⁶ Islandská vláda ve svém prohlášení poukazuje na fakt, že na základě výsledků referend Islandané nepřijmou dohodu týkající se dluhu Icesave do té doby, než bude jasně dána právní povinnost.⁷⁷

2.3 Soudní řízení a rozhodnutí

Po zveřejnění výsledku druhého referenda zaslala islandská vláda Kontrolnímu úřadu ESVO odpověď se svými poznatky ohledně vzniklé situace⁷⁸ a následující

---

⁷³ IceNews, „Icesave deal formally presented in Reykjavik“, *IceNews*, 9. prosince 2010, <http://www.icenews.is/2010/12/09/icesave-deal-formally-presented-in-reykjavik/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷⁴ IceNews, „Iceland parliament votes ‘yes’ on Icesave repayment bill“, *IceNews*, 16. února 2011, <http://www.icenews.is/2011/02/16/iceland-parliament-votes-yes-on-icesave-repayment-bill/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷⁵ Ólafur Ragnar Grímsson, *Declaration by the President of Iceland Ólafur Ragnar Grímsson*, prezidentské prohlášení po vetu zákona dne 20. února 2011, http://president.is/media/PDF/2011_02_20_icesave3_eng.pdf (staženo 17. 4. 2013).

⁷⁶ Election Guide, „Election Profile: Iceland, Referendum, Date: April 9, 2011“, Election Guide, <http://www.electionguide.org/election.php?ID=1932> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷⁷ Island, Kancelář premiéra, „Statement from the Government of Iceland on the outcome of the referendum on the Icesave Agreements“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/6724> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁷⁸ Více na Island, *Letter of 2 May 2011 from Iceland to the Authority*, dopis zaslaný Islandskou vládou Kontrolnímu úřadu ESVO z 2. května 2011, <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Government-Response-to-ESA-020511.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

měsíce probíhala korespondence mezi oběma stranami. Během září 2011 se zvýšil odhad získaných prostředků z likvidace Landsbanki tak, že se předpokládalo vyplacení minimální garanční částky britským a nizozemským klientům Icesave během následujících dvou let.⁷⁹ A i přestože byla začátkem prosince nizozemské a britské vládě vyplacena zhruba třetina z jimi požadované částky⁸⁰, tak podal 14. prosince 2011 Kontrolní úřad ESVO formální žádost Soudnímu dvoru ESVO o předvolání Islandu za to, že ani po třech letech nezaplatil minimální odškodnění 20 000€ každému vkladateli britské a nizozemské pobočky.⁸¹

Podle Kontrolního úřadu ESVO porušil Island evropské právo tím, že nenaplnil svoje povinnosti a nezajistil platbu minimální částky podle Směrnice 94/19/EC vkladatelům Icesave ve Spojeném království a v Nizozemsku. Zároveň byl Island obviněn, že diskriminoval zahraniční vkladatele tím, že tuzemské vklady převedl ze staré Landsbanki do té nově utvořené.⁸² Je důležité připomenout fakt, že ať už by soud dopadl jakkoliv, tak ztracené vklady by byly v každém případě spláceny z likvidace majetku Landsbanki. I kdyby Island vyhrál, tak by byly prostředky zaslány britské a nizozemské vládě, kauza by byla uzavřena a obešlo by se to bez záznamu o porušení pravidel EHP. V opačném případě by Island musel zaplatit částku i s úroky a do té doby, než by se dospělo k nějaké dohodě, tak by Reykjavík porušoval Smlouvu o EHP a mohl by za to nést následky.⁸³

Výsledek soudu byl oznámen 28. ledna 2013 a Soud ESVO v něm zamítl všechna tvrzení Kontrolního úřadu ve prospěch Islandu. V případě nenaplnění svých povinností se Island obhájil tím, že Směrnice nepočítá se systémovou krizí, jaká zasáhla Island. Text Směrnice také nenabízí řešení v situaci, kdy systém záruk není schopen

---

⁷⁹ Island, *The letter of 30 September 2011 from Iceland to the Authority*, dopis zasláný Islandskou vládou Kontrolnímu úřadu ESVO z 30. září 2011, <http://www.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Government-Response-to-ESA.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

⁸⁰ IceNews, „UK and NL receive first Icesave refunds, ESA still not sure about legal action“, *IceNews*, 9. prosince 2011, <http://www.icenews.is/2011/12/09/uk-and-nl-receive-first-icesave-refunds-esa-still-not-sure-about-legal-action/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁸¹ Evropské sdružení volného obchodu, „Icesave: Iceland to be taken to Court for failing to pay minimum compensation“, *EFTA Surveillance Authority*, 14. prosince 2011, <http://www.eftasurv.int/press-publications/press-releases/internal-market/nr/1560> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁸² Evropské sdružení volného obchodu, *Press release from Judgment in Case E-16/11 EFTA Surveillance Authority v Iceland (“Icesave“)*, tisková zpráva o konečném výsledku soudního procesu s Islandem, http://www.eftacourt.int/images/uploads/16_11_PR_EN_pre-judgment.pdf (staženo 17. 4. 2013).

dostát svých povinností. Druhé tvrzení o diskriminaci zahraničních vkladatelů bylo také vyvráceno a Island byl zbaven všech obvinění.⁸⁴ Vláda v Reykjavíku následně vydala prohlášení, ve kterém rozhodnutí soudu samozřejmě uvítala a označila ho za jeden z důležitých mezníků v kauze Icesave. Zároveň poukázala na fakt, že částka 585 mld. islandských korun (cca 3,5 mld. €) z majetku Landsbanki byla použita ke splacení požadavků plynoucích z Icesave a její hodnota se rovnala zhruba 90 % celkové částky, kterou britská a nizozemská vláda vyplatila svým vkladatelům v rámci záruky systému pojištění vkladů.⁸⁵

Soud ESVO uzavřel kapitolu týkající se islandské právní odpovědnosti za dluhy Icesave, jelikož jeho rozsudek je konečný a nelze se proti němu odvolat. Zároveň ale otevřel nová témata týkající se funkčnosti evropského práva. Společný rámec EU a EHP pro pojištění vkladů byl Islandem otestován a byly zjištěny vážné nedostatky v systému přeshraničních bankovních operací.

---

⁸³ IceNews, „EFTA to take Iceland to court over Icesave“, *IceNews*, 15. prosince 2011, <http://www.icenews.is/2011/12/15/efta-to-take-iceland-to-court-over-icesave/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁸⁴ Evropské sdružení volného obchodu, „Press release from Judgment in Case E-16/11“.

⁸⁵ Island, Kancelář premiéra, „Iceland welcomes acquittal in Icesave case“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/7496> (poslední přístup 17. 4. 2013).

3 Přihláška do Evropské unie

Zahraniční politiku během krize neovlivňovala pouze kauza Icesave, ale objevila se zde nová myšlenka podání přihlášky do Evropské unie. Po vstupu do ESVO v roce 1970 už Island nadále neuvažoval o členství v EHS (ani v pozdější Evropské unii). Island stál jako jediný stranou dokonce i v době, kdy čtyři ostatní Severské státy zažádaly začátkem 90. let o vstup do Evropského společenství.⁸⁶ A až do roku 2009 žádná islandská vláda neuvažovala o začlenění Islandu do struktur Evropské unie. Největší podíl na tom měla středo-pravicová konzervativní Strana nezávislosti, která byla před krizí největší a nejvlivnější islandskou politickou stranou. To dokazuje i skoro nepřetržitá účast ve vládě, kdy byla strana u moci celkem 52 let od nezávislosti Islandské republiky získané roku 1944.⁸⁷ Nejvlivnějším předsedou Strany nezávislosti a zároveň i islandským premiérem byl od roku 1991 David Oddsson. Především díky tomuto politikovi patřila Strana nezávislosti k odpůrcům užší evropské integrace. Prosazením svého kritického postoje vůči EU do stranického programu umlčel proevropské křídlo SF a upevnil si svojí pozici. Jeho hlavním argumentem byla již tradiční obava z ohrožení islandského rybolovu a také nechtěl, aby byla přesunuta suverenita z Reykjavíku do Bruselu.⁸⁸

Všeobecná nespokojenost s dosavadní vládou během krize měla za následek výměnu vládní koalice, kterou poprvé v islandské historii tvořili levicové strany. Středo-levicové Společenství sociálních demokratů získalo v dubnových volbách 2009 nejvíce hlasů a stalo se tak nejsilnější stranou.⁸⁹ Sociální demokraté nakonec zformovali koalici s Levicovým hnutím zelených pod podmínkou, že ministr zahraničních věcí bude oprávněn předložit parlamentu vládou schválený návrh podání přihlášky do EU.⁹⁰ Přihláška byla nakonec podána koncem července a i když se ostatní politické strany snažily o její stažení, přístupové rozhovory nakonec začaly o rok později.⁹¹ Bližší charakteristika islandské přihlášky a její vývoj je analyzován v poslední části

---

⁸⁶ Eva Cihelková, *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie* (Praha: C. H. Beck, 2003), 111.

⁸⁷ Baldur Thorhallsson a Christian Rebhan, „Iceland's Economic Crash and Integration Takeoff: An End to European Union Scepticism?“, *Scandinavian Political Studies* 34, č. 1 (březen 2011): 53–73, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 64.

⁸⁸ Baldur Thorhallsson, ed., *Iceland and European integration: on the edge* (New York: Routledge, 2004), 7.

⁸⁹ Wade a Sigurgeirsdottir, „Iceland's rise“, 139.

⁹⁰ Thorhallsson a Rebhan, „Iceland's Economic Crash“, 62.

této kapitoly. Následující část se týká obecného procesu, jakým musí projít země, která se chce stát novým členem Evropské unie.

3.1 Struktura přístupového procesu

Politika rozšíření je nedílnou součástí strategie Evropské unie. V roce 2007 proběhlo již šesté rozšíření a očekává se, že Chorvatsko vstoupí 1. července 2013 do EU a stane se tak 28. členem. Každá země, která chtěla vstoupit do EU, musela projít určitým přístupovým procesem, který se také postupně vyvíjel. V době islandské přihlášky můžeme strukturu tohoto procesu rozdělit do tří částí podle statusu, který přistupující stát postupně v průběhu jednání získává: kandidátská, přístupová a členská země. Podmínky pro přistoupení k EU jsou zakotveny v článku 49 ve Smlouvě o Evropské unii:

„Každý evropský stát, který uznává hodnoty uvedené v článku 2 a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v Unii. O této žádosti je informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty. Žadatelský stát podává svou žádost Radě, která rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Komisí a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu, který se usnází většinou hlasů všech svých členů. Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne Evropská rada, budou zohledněna.“⁹²

Aby tedy mohl evropský stát požádat o členství v EU, musí uznávat hodnoty z článku 2, který zní:

„Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“⁹³

Podání přihlášky žadatelským státem je prvním krokem k přidělení statusu kandidátské země. Stát, jenž chce vstoupit do EU, podá přihlášku Radě Evropské unie, která představuje vlády členských států EU. Poté je Evropská komise požádána o vypracování svého stanoviska ohledně připravenosti žadatelského státu vstoupit

---

⁹¹ „Iceland EU accession negotiations formally opened“, *Iceland's application for membership of the EU*, 27. července 2010, <http://europe.mfa.is/sidemenu/latest-news/nr/5769> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁹² Evropská unie, „Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění 2012)“, in *Úřední věstník Evropské unie OJ C 326*, 26. 10. 2012, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2012:326:SOM:CS:HTML> (poslední přístup 17. 4. 2013), článek 49.

⁹³ Evropská unie, „Smlouva o Evropské unii“, článek 2.

do EU na základě Kodaňských kritérií stanovených na zasedání Evropské rady v roce 1993. Jde o kritéria politická (požadavek stabilních institucí zaručující demokracii, právní stát, lidská práva a úctu k menšinám) a ekonomická (požadavek fungujícího tržního hospodářství a schopnosti zvládnout hospodářskou soutěž a tržní síly v EU). Zároveň musí být žadatelský stát schopen přijmout závazky spojené s členstvím včetně dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie. Posledním kritériem je potom schopnost žadatelského státu přijmout celý soubor právních předpisů a jejich následné používání ve správních a soudních strukturách.⁹⁴ Doporučující stanovisko Komise je předáno Radě, která se pak musí jednomyslně rozhodnout, zda žádost přijme a uzná zemi jako kandidátskou.

Poté, co stát získá status kandidátské země, jsou formálně zahájena přístupová jednání s ostatními členskými státy EU. Jejich hlavním cílem je zajištění implementace *acquis communautaire* do domácího práva kandidátské země. Jedná se především o způsobu, jakým země *acquis* přijme, a EU zde obdrží záruky o termínu, do kdy se tak stane. Vzhledem k rozsahu evropského práva jsou všechny předpisy rozděleny do 35 kapitol podle jednotlivých oblastí politiky a o každé se vyjednává zvlášť. Ještě před otevřením kapitol Komise zahájí tzv. screening, ve kterém je zmapována legislativa kandidátské země a dochází k jejímu srovnání s evropským právem. Komise také předkládá návrhy Radě o tom, jaké kapitoly mohou být otevřeny. Jednání jsou pak uzavřena přijetím společného postoje EU a kandidátskou zemí ve všech kapitolách. Poté je vypracován návrh smlouvy o přistoupení, který musí být podepsaný všemi členskými státy a samozřejmě i kandidátskou zemí. Jakmile je smlouva podepsána, stává se z kandidátské země oficiálně přistupující stát.⁹⁵

Třetí fáze přístupového procesu je ve své podstatě doba potřebná k ratifikaci smlouvy o přistoupení všemi členskými státy a přistupujícím státem v souladu s jejich ústavně stanovenými postupy. Návrh musí odsouhlasit i Evropský parlament, který zastupuje zájmy občanů EU. V této části procesu má přistupující stát částečná privilegia, jelikož se očekává se, že se v nejbližší době stane členským státem. V institucích EU a agenturách má „status aktivního pozorovatele“, kde se může vyjadřovat, ale ještě nemůže hlasovat. Po úspěšné ratifikaci vstupuje smlouva

---

⁹⁴ Evropská komise, „Porozumění procesu rozšíření“, Oficiální stránka Evropské komise, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/enl-understand_cs.pdf (staženo 17. 4. 2013). 6–7.

⁹⁵ Evropská komise, „Porozumění procesu rozšíření“, 9–11.

o přistoupení v platnost podle plánovaného data, které je uvedeno ve smlouvě, a přistupující stát se stává státem členským.⁹⁶

3.2 Islandská přihláška a otevření kapitol

Výhrou v dubnových volbách 2009 získali sociální demokraté výbornou vyjednávací pozici a dokázali do společné vládní koalice „navnadit“ Levicové hnutí zelených výměnou za jejich souhlas s podáním přihlášky do EU. Jedinou podmínkou bylo vyhlášení celorepublikového referenda, kde by se Islandčané nakonec sami rozhodli, zda do EU chtějí vstoupit. Vedení Levicového hnutí však vyjádřilo svou neochotu vstoupit do EU především kvůli jejich nesouhlasu s přenosem státní suverenity na mezinárodní organizace. Tato strana vždy kritizovala jakékoliv islandské členství v mezinárodních organizacích a doufala, že Island získá neuspokojivou přístupovou smlouvu, která pak bude v referendu odmítnuta. I přes svůj postoj proti začlenění Islandu do evropských struktur podpořilo Hnutí podání přihlášky především kvůli snaze zabránit možné koalici Společenství se Stranou nezávislosti a chtělo se tak dostat za jakoukoliv cenu do vládní koalice.⁹⁷

Na základě návrhu ministra zahraničních věcí Össura Skarphéðinssona byla koncem května 2009 parlamentem odsouhlasena přihláška do EU, kdy se pro návrh i přes chybějící podporu napříč islandským politickým spektrem vyslovilo 33 poslanců (28 bylo proti a 2 poslanci se zdrželi hlasování).⁹⁸ Oficiálně pak byla přihláška předána 23. července 2009 švédskému ministrovi zahraničních věcí Carlu Bildtovi, který zastupoval zájmy Rady Evropské unie díky švédskému předsednictví.⁹⁹ O čtyři dny později Rada EU požádala Komisi o vypracování svého stanoviska ohledně připravenosti Islandu vstoupit do EU. Odpověď byla Radě EU zaslána 24. února 2010 a Komise zde doporučila otevření přístupových jednání na základě analýzy islandského politického, ekonomického a právního sektoru, které se nacházely v souladu

---

⁹⁶ Evropská komise, „Porozumění procesu rozšíření“, 13.

⁹⁷ Thorhallsson a Rebhan, „Iceland's Economic Crash“, 63–64.

⁹⁸ Island, Ministerstvo zahraničních věcí, „Iceland's Parliament votes in favour of applying for EU membership“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5037> (poslední přístup 17. 4. 2013).

⁹⁹ Island, Ministerstvo zahraničních věcí, „Iceland submits formal EU application in Stockholm“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5044> (poslední přístup 17. 4. 2013).

s kodaňskými kritérii.¹⁰⁰ Rada EU schválila islandskou žádost 17. června 2010 a Island tak získal status kandidátské země.¹⁰¹

V polovině listopadu začal screening jednotlivých kapitol. Díky členství v ESVO, EHP a v Schengenském prostoru už islandská administrativa zvládla implementovat velkou část evropského práva do islandské legislativy. Screening byl ukončen v červnu 2011 s tím, že 21 kapitol bylo plně nebo částečně pokryto členstvím v EHP. Zároveň Evropská komise identifikovala kapitoly, které budou představovat největší problém: zemědělství a rybolov.¹⁰² V následujících dnech byly otevřeny čtyři kapitoly, které podle očekávání neobsahovaly žádné problémy, a dvě z nich (věda a výzkum, vzdělání a kultura) byly také okamžitě uzavřeny na základě souznění islandské legislativy s evropským právem.¹⁰³ Během následujícího roku a půl probíhala jednání a do konce roku 2012 se podařilo otevřít 27 z 33 kapitol, z nichž 11 bylo také úspěšně uzavřeno.

Důležitým mezníkem ve vyjednávacím procesu byla dohoda vládních koaličních stran z ledna 2013 o zpomalení přístupových rozhovorů před dubnovými parlamentními volbami. Tato dohoda odložila otevření čtyř nejproblémovějších kapitol: rybolov, zemědělství, volný pohyb kapitálu a právo na usazování a svobodu poskytování služeb. Islandská vyjednávací komise měla i nadále pokračovat ve vyjednávání, ale pouze tam, kde nebude potřeba dalších vládních či parlamentních rozhodnutí.¹⁰⁴ Přístupový proces tak měl probíhat před parlamentními volbami v klidu bez jakýchkoliv problémů, které by mohly způsobit již zmíněné čtyři kapitoly. Otevření sporných kapitol je tak díky této dohodě záležitostí nové vlády.

Výsledky parlamentních voleb z dubna 2013 však naznačují, že k otevření těchto kapitol možná ani nedojde. Zvítězila opozice středo-pravicových stran, která

---

¹⁰⁰ Evropská unie, *The opinion of the EU Commission on Iceland*, zpráva Evropské komise o způsobilosti Islandu vstoupit do EU z 24. února 2010, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/is_opinion_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).

¹⁰¹ Island, Ministerstvo zahraničních věcí, „European Council decides to open negotiations with Iceland“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5688> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁰² Island, Ministerstvo zahraničních věcí, „Screening process concluded“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/6346> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁰³ Island, Ministerstvo zahraničních věcí, „Four chapters opened and two closed at the launch of substantive accession negotiations between Iceland and the EU“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/6357> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁰⁴ Island, Kancelář premiéra, „Agreement between the coalition parties on management of the EU accession negotiations in the run-up to the parliamentary elections“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/7467> (poslední přístup 17. 4. 2013).

nepodporuje islandské členství v EU. Vítězem se stala Strana nezávislosti, která získala 26,7 % hlasů, a zajistila si tak 19 křesel v parlamentu. Druhou nejúspěšnější stranou se stala Pokroková strana s celkovým počtem 24,4 % hlasů zaručujících také 19 křesel v parlamentu.¹⁰⁵ I přestože Pokroková strana během finanční krize zastávala proevropská stanoviska, parlamentní debaty o EU ukázaly, že strana je vnitřně nejednotná. Na předvolebním mítinku v únoru 2013 byla změněna stranická politika vůči členství v EU, kdy předseda strany Sigmundur Davíð Gunnlaugsson kritizoval islandskou přihlášku do EU.¹⁰⁶ Obě dvě vítězné strany s největší pravděpodobností uzavřou koaliční dohodu a jejich vláda bude mít převahu 38 z 63 křesel v parlamentu. Islandčané si tak zvolili opět stranu, která byla u moci v době propuknutí ekonomické krize a která také za ni byla částečně obviňována. Důvodem pro tuto změnu byla především nespokojenost s úspornými programy, které zavedla koalice sociálních demokratů a zelených. Důležitou otázkou je pozice islandské přihlášky, která je po těchto volbách nejistá a záleží na dohodě vládních stran, zda bude přístupový proces zpomalen či úplně pozastaven.

---

¹⁰⁵ BBC, „Iceland vote: Centre-right opposition wins election“, *BBC*, 28. dubna 2013, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-22320282> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁰⁶ Iceland Review, „Progressive Party General Meeting: No to EU“, *Iceland Review*, 9. února 2013, http://www.icelandreview.com/icelandreview/daily_news//Progressive_Party_General_Meeting_No_to_EU_0_397674.news.aspx (poslední přístup 17. 4. 2013).

4 Icesave jako překážka?

Cílem této práce je prozkoumání dopadu kauzy Icesave na islandskou přihlášku a zároveň výhled na další možná rizika. Na základě analýzy přístupového procesu v předchozí kapitole můžeme identifikovat případné problémy, které by mohly mít za následek ukončení rozhovorů mezi Evropskou unií a státem, jenž chce do EU vstoupit. Tato rizika jsou blíže rozvedena v následující části společně s příkladem z historie rozšiřování Evropské unie dokládajícím jejich problémovost. Vybrané příklady zároveň ukazují i určitou podobnost s islandskou přihlášku.

Prvním problematickým místem je odsouhlasení přihlášky všemi členskými státy Unie. Například marocká přihláška z roku 1987 byla členskými státy hned zamítnuta kvůli tomu, že Maroko není geografickou součástí Evropy.¹⁰⁷ Pokud o členství žádá evropský stát, který nesplňuje některá kodaňská kritéria, tak může být odsouhlasení jeho přihlášky odloženo, dokud nebudou provedeny potřebné reformy (tato situace nastala v případě Albánie). Případ zamítnutí přihlášky evropského státu, který by splňoval kodaňská kritéria (v té době ještě nebyla stanovena), představuje Spojené království. Špatné vztahy s Francií zapříčinily dvojí veto francouzským prezidentem de Gaullem v letech 1961 a 1967.¹⁰⁸ Islandská přihláška je sice už schválena Radou EU, ale souhlas všech členských států je nadále potřebný v případě ratifikace přístupové smlouvy. Historický příklad špatných bilaterálních vztahů mezi Spojeným královstvím a Francií dokázal, že stačí neochota jednoho členského státu k tomu, aby byl přístupový proces přerušen.

Přístupový proces také komplikuje jednání o jednotlivých kapitolách *acquis*. I přestože se nevyjednává o samotných předpisech (ty jsou pevně dány), ale o termínu a případně podmínkách jejich přijetí, snaží se kandidátská země samozřejmě zachovat si určitá privilegia.¹⁰⁹ Například Švédsko žádalo, aby se bral v potaz charakter jeho zemědělství a také geografické rozmístění populace ve vztahu k regionálním fondům.¹¹⁰ I Finsko žádalo výjimku pro právo podpory z národních zdrojů v oblastech severně

---

¹⁰⁷ Adéla Kadlecová, „Turecko na cestě do EU: proces s otevřeným koncem“, *Revue Politika*, č. 6-7 (2005), <http://www.revuepolitika.cz/clanky/583/turecko-na-cestech-do-eu-proces-s-otevrenym-koncem> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹⁰⁸ Petr Kaniok et al., eds., *Rozšiřování ES/EU* (Brno: Masarykova univerzita, 2002), 30 – 31.

¹⁰⁹ Evropská komise, „Porozumění procesu rozšíření“, 6.

¹¹⁰ Kaniok, „Rozšiřování ES/EU“, 94 – 95.

od 62. rovnoběžky.¹¹¹ Tyto oblasti byly nakonec Evropskou unií definovány jako specifická arktická zóna se samostatným režimem zemědělských dotací.¹¹² Island, stejně jako obě dvě skandinávské země, považuje své zemědělství za speciální kvůli složitým klimatickým podmínkám a nerovnoměrnému rozložení obyvatelstva. V případě Islandu je zde navíc ještě kapitola rybolovu, která pro Švédsko a Finsko neměla takový význam. Problémem je také fakt, že obě zmíněné země sice dosáhly několik výjimek, ale Evropská unie je považuje pouze za dočasné, a není tak jisté, zda se Islandu podaří tuto výjimku také získat a úspěšně uzavřít sporné kapitoly.

Další problém může nastat s ratifikací smlouvy o přistoupení. Musí ji schválit nejen všichni členové EU (příklad francouzského veta můžeme aplikovat i na ratifikaci přístupové smlouvy), ale i Evropský parlament a také samotná kandidátská země v souladu se svými ústavně stanovenými postupy. V historii rozšíření se právě tato část procesu stala největším problémem v Norsku, které splňovalo všechny podmínky, ale norští obyvatelé se v referendech z let 1972 a 1994 rozhodli, že do Evropské unie nevstoupí. Norsko je stejně jako Island rybolovnou velmocí a rybolov je pro obě země důležitým zdrojem příjmů. V obou referendech nesouhlasili se vstupem především lidé z venkova, ze severních částí země a z pobřežních rybářských měst.¹¹³ Tyto skupiny obyvatel na Islandu budou zřejmě v referendu také hlasovat proti vstupu do EU a otázkou je, zda se ostatní obyvatelé dokážou přizpůsobit požadavkům Evropské unie anebo se vydají norskou cestou a islandské členství zamítnou.

Kromě těchto případů ještě existuje možnost stažení přihlášky kandidátskou zemí. Příkladem je Malta, která je sice nyní členem EU, ale během přístupového procesu došlo ke stažení přihlášky v roce 1996. Stalo se tak po parlamentních volbách, kdy došlo k výměně vládnoucích stran, a nová labouristická vláda maltskou přihlášku stáhla. Po předčasných volbách v roce 1998 byla žádost opět obnovena a Malta se zařadila mezi kandidátské země tzv. východního rozšíření.¹¹⁴ Obdobnou situaci můžeme sledovat na Islandu, kdy v parlamentních volbách v dubnu 2013 zvítězily opoziční strany, které nepodporují členství v EU.

---

¹¹¹ Alun Jones a Julian Clark, „A modern-day Icelandic saga': Political places and negotiating spaces at the northern frontier of 'EUrope'“, *European Urban and Regional Studies* 20, č. 1 (leden 2013): 77–90, <http://eur.sagepub.com/content/20/1/77> (staženo 17. 4. 2013). 85.

¹¹² Petr Fiala a Markéta Pitrová, *Evropská unie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009). 142.

¹¹³ Kaniok, „Rozšiřování ES/EU“, 97.

¹¹⁴ *Ibid.*, 156

Všechny tyto rizikové části přístupového procesu jsou dále rozděleny do dvou kategorií podle toho, jestli je kauza Icesave mohla či může ještě ovlivnit. Vzhledem k tomu, že Island splňoval kodaňská kritéria a islandská přihláška už byla Radou schválena v červnu 2010, bylo zamítnutí přihlášky z těchto dvou kategorií vyřazeno. Jediným přímým dopadem kauzy Icesave na islandskou přihlášku do EU je případné zamítnutí přístupové smlouvy nizozemskou a britskou vládou. Do této kategorie je také částečně zařazeno referendum islandského obyvatelstva, a to kvůli proměně veřejného mínění o začlenění Islandu do EU, která nastala během kauzy Icesave. Případný negativní výsledek by tak znemožnil vstup Islandu do Unie. Riziko neúspěšného referenda je zařazeno i v kategorii dalších možných rizik vzhledem ke složitému charakteru sociologických průzkumů, které nemohou jednoznačně prokázat vliv sporu o dluh Icesave. Do druhé kategorie jsou dále zařazena rizika spojená s neuzavřením kapitol v přístupových rozhovorech a možné stažení přihlášky islandskou vládou.

4.1 Dopad kauzy Icesave na islandskou přihlášku do EU

Každá kandidátská země by měla mít dobré vztahy s ostatními členy Unie a dluh Icesave zapříčinil mezinárodní roztržku rovnou se dvěma členskými státy – se Spojeným královstvím a Nizozemskem. Sílu nizozemského a britského veta už Island pocítil, když byla blokována půjčka Mezinárodního měnového fondu. Konflikt se Spojeným královstvím byl navíc eskalován již v této práci zmíněným telefonátem mezi Alistairem Darlingem a Árnim Matthiesenem, který vedl k nedorozumění týkající se islandské neochoty vyplatit ztráty britským vkladatelům. Vrcholem této roztržky se pak stalo využití protiteroristického zákona k zmrazení islandských aktiv, které přispělo k pádu islandského bankovníctví. Spor narostl do takových rozměrů, kdy si obě strany vyhrožovaly podáním žaloby.¹¹⁵ Novinář David Ivison tuto roztržku nazval „slovní válkou“ (*a war of words*), jelikož k obviňování obě strany využívaly především média.¹¹⁶

---

¹¹⁵ Daniel Chartier, *The End of Iceland's Innocence: The Image of Iceland in the Foreign Media during the Financial Crisis* (Ottawa: Ottawa: University of Ottawa Press, 2011), 152–153.

¹¹⁶ David Ivison a Alex Barker, „UK dispute with Iceland escalates“, *The Financial Times*, 24. října 2008, http://www.ft.com/intl/cms/s/0/02fa1756-a214-11dd-a32f-000077b07658.html#a_xzz2RPT8pYu1 (poslední přístup 17. 4. 2013).

V případě Nizozemska se objevovaly názory v médiích, že Nizozemsko bude požadovat zaplacení dluhu ještě před tím, než Island vstoupí do Evropské unie.¹¹⁷ Dokonce i nizozemský ministr zahraničních věcí Maxime Verhagen vyhrožoval zamítnutím islandské přihlášky.¹¹⁸ V březnu 2010 pak svá tvrzení zmínil a řekl, že islandské přihlášce bránit nebude, ale požaduje, aby byl spor vyřešen ještě před islandským vstupem do EU.¹¹⁹ O sporu Icesave nakonec rozhodl Soud ESVO ve prospěch Islandu a z logického úsudku vyplývá, že britská a nizozemská vláda nebude po soudní „prohře“ souhlasit s islandským členstvím v EU. Důležitým faktem je ale informace, že ke konci ledna 2013 Island zaplatil Spojenému království a Nizozemsku již 90% dlužné částky získané z likvidace Landsbanki. Podmínka splacení dluhu by už v době ratifikace přístupové smlouvy neměla být překážkou a bude především záležet na tom, jaké bude mít Island se Spojeným královstvím a Nizozemskem bilaterální vztahy.

Spor Icesave ovlivnil vnímání islandských obyvatel ohledně vstupu do Evropské unie, ke kterému se obyvatelstvo nestaví pozitivně. Samotní islandští voliči tak mohou negativním výsledkem v referendu přerušit vstup Islandu do Unie. Před krizí byla veřejnost nakloněna vstupu do EU a většina průzkumů veřejného mínění od roku 1998 ukazovala, že Islandčané podporovali zahájení rozhovorů s EU. Pak přišla krize a podpora islandského členství v EU se podle průzkumu z února 2009 ještě více zvýšila a agentura Capacent Gallup uvedla, že členství podpořilo rekordních 64 % dotázaných Islandčanů. Kámen úrazu přišel v podobě Icesave, kdy lidé odmítli platit způsobené dluhy ze svých daní. Jasně se to ukázalo i v referendech ohledně schválení dohod o zaplacení dluhu, které Islandčané odmítli výraznou většinou (98 % v případě prvního výsledku a 60 % v druhém referendu). Průzkumy také ukazují, že veřejnost začala být více skeptická vůči EU a v červenci 2010 (dva měsíce po druhém referendu) se 60 % lidí vyslovilo proti vstupu do EU.¹²⁰ Přetrvávající nevěli vůči členství ukázaly výsledky průzkumu z listopadu 2012, kdy islandskou přihlášku nadále nepodporovalo

---

¹¹⁷ DutchNews.nl, „Sigurdardóttir Ready to Become Iceland's PM“, *Iceland Review*, 27. ledna 2009, http://www.icelandreview.com/icelandreview/daily_news/?cat_id=16567&ew_0_a_id=319005 (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹¹⁸ Spiegel, „Lost Savings Warning: Netherlands Threatens Iceland's EU Bid“, *Spiegel Online*, 22. července 2009, <http://www.spiegel.de/international/europe/lost-savings-warning-netherlands-threatens-iceland-s-eu-bid-a-637678.html> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹¹⁹ EurActiv.com, „Dutch vow not to block Iceland's EU talks“, *EurActiv.com*, 19. března 2010, <http://www.euractiv.com/enlargement/dutch-vow-not-block-iceland-s-eu-talks-news-358341> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹²⁰ Thorhallsson a Rebhan, „Iceland's Economic Crash“, 54–59.

53,5 % dotázaných.¹²¹ Skepticismus vůči členství v EU umocňuje krize v eurozóně a tak ani lednová výhra u soudu ESVO neznamená, že se Island ané otočí zpět k EU. Členství představovalo během krize ekonomický přístřešek pro islandskou ekonomiku poničenou krizí, ale současný stav eurozóny nevypadá již tak atraktivně.

4.2 Výhled na další rizika

Neuzavření kapitol a rizika plynoucí z problematických jednání nemůžou být považovány za překážku způsobenou dluhem Icesave. Během screeningu byly identifikovány kapitoly, které představují největší problém: zemědělství, rybolov a volný pohyb kapitálu. Island v těchto problematických částech vyjednávání poukazuje na svou speciální polohu na severozápadním okraji Evropy, se kterou jsou spojeny těžké klimatické podmínky ovlivňující charakter zemědělství. Podle screening Komise se islandské institucionální uspořádání a řízení v této oblasti výrazně liší od evropské Společné zemědělské politiky (SZP). Problémem je především islandská neochota přijmout jakékoliv změny ve své zemědělské politice, správě nebo v právních předpisech dokud nebude přístupová smlouva odsouhlasena referendem.¹²² Zároveň islandští farmáři požadují zachování dosavadní ochrany zemědělských produktů systémem dovozních cel a kvót, což je se SZP neslučitelné. Evropská komise se obává, že Island by se mohl pokusit získat podobnou výjimku jako má Finsko či Švédsko a zřejmě by ji i tento stát získal, což je ovšem proti unijní myšlence o jednotném acquis bez těchto „dočasných“ výjimek.¹²³

Opatření spojená s rybolovem jsou označována za největší překážku ke vstupu do EU. Jde především o Společnou rybářskou politiku (SRP) Evropské unie, která zaručuje všem participujícím státům stejné možnosti rybolovu ve společných evropských vodách.¹²⁴ Island kontroluje ekonomickou zónu 200 námořních mil od svého pobřeží, což je v součtu zhruba sedmkrát větší území než je rozloha samotného ostrova.¹²⁵ Odpůrci islandského vstupu do evropských integračních struktur podotýkají, že ryby a rybí produkty jsou nejdůležitější exportní komoditou Islandu

---

¹²¹ IceNews, „Survey: majority of Icelanders want out of EU membership bid“, *IceNews*, 21. prosince 2012, <http://www.icenews.is/2012/11/21/survey-majority-of-icelanders-want-out-of-eu-membership-bid/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹²² Evropská unie, *EU Commission's Screening Report on Chapter 11*, Zpráva Evropské komise o výsledcích screeningu v zemědělství ze dne 11. 6. 2011, <http://www.vidraedur.is/media/landbunadarmal/Ryniskyrsla-ESB-landbunadur.pdf> (staženo 17. 4. 2013), 13.

¹²³ Jones a Clark, „A modern-day Icelandic saga“, 85.

¹²⁴ Thorhallsson, „Iceland and European integration“, 89.

¹²⁵ Jones a Clark, „A modern-day Icelandic saga“, 83.

a proto by neměla být přijata žádná smlouva ohrožující tento sektor. Síla tohoto argumentu začala být oslabována postupnou diverzifikací islandské ekonomiky již v 70. letech.¹²⁶ V první polovině 20. století tvořily mořské produkty přes 90 % islandského vývozu a dnes už je to „jen“ jedna třetina. I přesto zůstává rybolov hlavním odůvodněním pro odmítání EU. Island se nehodlá vzdát výsadních rybolovných práv ve svých vodách a vyjednávací tým se snaží přesvědčit Evropskou komisi o zvláštnosti a jedinečnosti islandského rybolovu. Na základě charakteru a důležitosti rybolovu Island navrhl, aby jeho rybolovná zóna fungovala jako zvláštní oblast v rámci společné rybářské politiky s určitými výhradními právy.¹²⁷ S rybolovem souvisí i problém týkající se jednání o volném pohybu kapitálu. Island už sice implementoval značnou část *acquis* díky členství v EHP, ale zároveň existují určitá omezení, jež jsou neslučitelná s evropskou legislativou. Tento problém se týká především omezení zahraničních investic v rybolovu.¹²⁸

Jak již bylo zmíněno, tak Icesave může mít vliv na ratifikaci smlouvy o přistoupení, ale nemusí se stát jediným problémem, který by mohl zapříčinit odmítnutí některého člena Rady EU smlouvu odsouhlasit. Během přístupového procesu může vzniknout nějaký mezinárodní konflikt, jenž by mohl způsobit ochlazení bilaterálních vztahů Islandu s jednou či více členskými zeměmi EU. Příkladem je tzv. makrelová roztržka vyvolaná mnohonásobným navýšením kvót na lov makrel Islandem a Faerskými ostrovy odůvodněný klimatickými změnami a migrací tohoto druhu na sever. Konflikt vypukl v srpnu 2010, poté co Spojené království požadovalo od EU sankce proti oběma státům za „neodsouhlasené“ navýšení kvót, které ohrozilo skotský průmysl, jenž je na lovu makrel závislý.¹²⁹ Jednání mezi zúčastněnými státy byla neúspěšná a v září 2012 přijala Rada EU nařízení, díky kterému můžou být na Island a Faerské ostrovy uvaleny sankce v podobě obchodních limitů a zákazu prodeje ryb

---

¹²⁶ Matúš Mišík, „Ryby vz. národná identita: Konštruktivistický pohľad na vzťah Islandu a Európskej únie“, *Sociologia* 40, č. 4 (2008): 299–325, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013), 307.

¹²⁷ Jones a Clark, „A modern-day Icelandic saga“, 83.

¹²⁸ Evropská unie, *Iceland 2010 Progress Report*, zpráva Evropské komise o pokroku v jednání s Islandem z roku 2010, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/is_opinion_en.pdf (staženo 17. 4. 2013), 18–19.

¹²⁹ Státy s přístupem k moři v Evropské unii, Norsko, Island a autonomní Faerské ostrovy spolu obvykle jednájí a vznikne dohoda stanovující povolený výlov jednotlivých druhů ryb tak, aby nedocházelo k nadměrnému rybolovu, který by ohrozil udržitelnost rybí populace. Navýšením kvót tak došlo k situaci, kdy zhruba 370 000 obyvatel Islandu a Faerských ostrovů mělo kvóty na více ryb než 500 miliónů obyvatel Evropské unie. Více v Teri Schultz, „EU mad over mackerel“, *Global Post*, 21. prosince 2010, <http://www.globalpost.com/dispatch/european-union/101221/iceland-mackerel-quota-eu-membership> (poslední přístup 17. 4. 2013).

v přístavech EU.¹³⁰ Tento konflikt nebyl v době psaní této práce vyřešen, ale zcela jistě patří k problémům, které by mohly narušit přístupový proces Islandu. Sám islandský ministr zahraničních věcí Össur Skarphéðinsson při formálním otevření kapitol v červnu 2011 řekl, že evropské rybolovné mocnosti jsou klíčem k islandskému členství v EU.¹³¹ Příklad makrelové roztržky ukázal, že Icesave není jediným konfliktem, který zhoršil vzájemné vztahy se státy EU, jejichž ratifikace přístupové smlouvy bude potřebná.

Osud islandské přihlášky leží také v rukou samotných Islandů, kdy je islandské členství v Unii ohroženo skeptickými postoji většiny obyvatelstva a části politického spektra vůči Unii.¹³² Zamítnutí ratifikace přístupové smlouvy Islandů v referendu není spojeno pouze s Icesave, ale také s upadajícím zájmem o členství v Evropské unii, jejíž atraktivita klesá s probíhající krizí v eurozóně. Přítomnou nevěli vůči EU umocňují politické elity, které se opírají o tradici demokracie. Island získal nezávislost v roce 1944, což je na poměry v západní Evropě celkem pozdě, a tak se objevují prvky vycházející z národní identity. Jde především o ochranu nezávislosti, suverenity a identity. Ztráta těchto hodnot je stále velmi oblíbeným argumentem politiků, kteří nechtějí vstoupit do EU. Panuje především obava ze ztráty suverenity, která by byla přenesena z Reykjavíku do Bruselu.¹³³ Tuto argumentaci využívají především představitelé Strany nezávislosti a Levicového hnutí zelených, kteří jsou proti začlenění Islandu do Evropské unie.

Posledním a velmi rizikovým faktorem je stažení přihlášky islandskou vládou. Díky dubnovým volbám se k moci opět dostala Strana nezávislosti a Pokroková strana. Zatímco předchozí vládní koalice levicových stran „protlačila“ parlamentem islandskou přihlášku, očekává se, že nová vláda pravicových stran na základě svých kritických postojů vůči EU přístupové rozhovory zpomalí či úplně zastaví. Pokud dojde ke stažení přihlášky, tak to ještě neznamená definitivní konec islandských snah stát se členem EU. Příklad Malty ukázal, že k obnovení přihlášky stačí nové volby a nová vláda, ale otázkou je, zda a případně kdy na Islandu k takové změně zase dojde.

---

¹³⁰ UPI, „Iceland, Faroes may face EU fish sanctions“, *United Press International*, 28. září 2010, http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2012/09/28/Iceland-Faroes-may-face-EU-fish-sanctions/UPI-52671348828200/ (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹³¹ EUobserver, „Iceland: EU membership depends on fishery 'superpowers'“, *euobserver.com*, 27. června 2011, <http://euobserver.com/enlargement/32555> (poslední přístup 17. 4. 2013).

¹³² Jones a Clark, „A modern-day Icelandic saga“, 84.

¹³³ Mišík, „Ryby vz. národní identita“, 321.

Závěr

Příčinou islandské finanční krize z roku 2008 nebyla pouze celosvětová ekonomická krize, ale i samotný vývoj v islandském bankovníctví. Privatizace bankovního sektoru započatá koncem 90. let vedla k expanzi islandských bank do zahraničí a k nárůstu zahraničního dluhu. V roce 2003 došlo k tzv. přehřátí islandské ekonomiky následkem dokončené privatizace spolu s uvolňováním monetární politiky a vládním projektem na industrializaci Islandu vybudováním dvou hliníkáren. Zprávy o gejzírové krizi v roce 2006 předznamenaly neudržitelnost islandské ekonomiky, ale následně byly všechny kritické analýzy označeny za fámy a nebyly podniknuty žádné kroky k regulaci bank a jejich expanzi. V říjnu 2008 začaly mít tři největší islandské banky problémy a byly krizovým zákonem dány do nucené správy FME. Nastal kolaps bankovního sektoru a z důvodu stabilizace domácí situace byla tuzemská aktiva převedena pod nově utvořené banky a zahraniční aktiva byla ponechána ve „starých“ bankách, které byly dány do konkurzu.

Rozhodnutí rozdělit aktiva na tuzemská a zahraniční částečně zapříčinilo kauzu Icesave, kdy islandská vláda odmítla vyplatit ztráty britským a nizozemským vkladatelům. Hlavním problémem však byl nedostatek likvidity v cizí měně a proto ani nemohli být zahraniční vkladatelé vyplaceni. Jediným řešením byly smlouvy o půjčce mezi Islandem, Spojeným královstvím a Nizozemskem, ale Islandané tuto možnost odmítli ve dvou referendech především proto, že se necítili zodpovědní za dluhy způsobené produktem Icesave a nechtěli je splácet ze svých daní. Island byl pak předvolán k soudu ESVO za to, že nedokázal britským a nizozemským vkladatelům zaplatit odškodnění v minimální částce stanovené směrnicí EU. Icesave podle evropského práva podléhal islandskému systému pojištění vkladů, jelikož produkt fungoval v zahraničí přes pobočky a ne přes dceřiné společnosti. Kdyby vedení Landsbanki souhlasilo s otevřením Icesave přes dceřiné společnosti, tak by ani žádný spor nevznikl, protože by Icesave podléhal britskému a nizozemskému systému pojištění vkladů. Ve Spojeném království byla k dispozici dceřiná společnost Heritable bank, ale Landsbanki by přes ni nemohla převádět peníze zpět do mateřské společnosti tak, jako by tomu bylo v případě pobočky. Nepochopitelné je ovšem stejné rozhodnutí v případě Nizozemska, kdy už se islandské banky nacházely v potížích a navíc zde nebyla tak přísná pravidla pro převod peněz do mateřské společnosti jako ve Spojeném království. Vzniklý mezinárodní konflikt ochladil islandské vztahy se Spojeným

královstvím a Nizozemskem a ohrozil tak islandskou přihlášku do EU, která byla dalším následkem finanční krize na Islandu.

Finanční nestabilita zapříčinila politickou krizi a předčasné volby, ve kterých zvítězilo Sdružení sociálních demokratů, kteří zformovali koalici s Levicovým hnutím zelených pod podmínkou, že Zelení budou souhlasit s podáním přihlášky do EU. Návrh prošel parlamentem a v červenci 2009 podal Island oficiální žádost o členství v EU, kterou Rada EU schválila v červnu 2010 a otevřela tak přístupové rozhovory.

Cílem této práce bylo prozkoumání dopadu kauzy Icesave na islandskou přihlášku do EU, a to jak na její dosavadní průběh, tak i na výhled do budoucna. Icesave není jediným problémem, který ohrožuje islandskou přihlášku a tak hlavní výzkumná otázka této práce zněla, zda kauza Icesave představuje zásadní překážku vstupu Islandu do EU. Faktory ohrožující islandské členství byly analyzovány v kapitole 4 a poté byly rozděleny do dvou skupin podle toho, jestli na ně má či nemá kauza Icesave vliv. Z výsledku vyplývá, že kauza Icesave může ovlivnit ratifikaci přístupové smlouvy jak odmítnutím některého člena EU, tak i samotnými Islandčany. Avšak dluh Icesave byl už z velké části splacen z likvidace Landsbanki a tak byla splněna podmínka o tom, aby byla kauza Icesave vyřešena před islandským vstupem do EU. Negativní výsledek islandského referenda nelze jednoznačně považovat za příčinu Icesave, i když průzkumy ukazují změnu postoje Islandčanů vůči členství v EU během kauzy Icesave, ale může to být zapříčiněno také klesající atraktivitou Unie kvůli krizi v eurozóně a naopak zlepšením ekonomické situace na Islandu.

Mezi hlavní faktory ohrožující islandské členství v EU patří problémy s přijetím *acquis* v zemědělské a rybolovné politice. Island se nebude chtít vzdát svých rybolovných práv už jen kvůli tomu, že si je „vybojoval“ v tresčích válkách se Spojeným královstvím v 50. a 70. letech a představují tak islandskou suverenitu a hrdost. Ryby se také mohou stát další překážkou v ratifikaci přístupové smlouvy Radou EU, kdy probíhající makrelová roztržka ještě více ochladila vztahy se Spojeným královstvím a s dalšími rybolovnými státy. Nejvíce však ohrožuje islandskou přihlášku výsledek parlamentních voleb z dubna 2013, kdy vyhrála ta část politického spektra, která nepodporuje islandské členství v EU. Nová islandská vláda tak rozhodne, zda bude pokračovat v přístupových rozhovorech či stáhne islandskou žádost o členství v EU. Díky analýze všech faktorů dochází tato bakalářská práce k závěru, že kauza Icesave nepředstavuje zásadní překážku vstupu Islandu do EU a pokud se Island nestane členem EU, nebude to zapříčiněno kauzou Icesave.

Summary

The cause of the 2008 Icelandic financial crisis wasn't only the global economics crisis but also the development in Icelandic banking and the liberalization of the economy. The privatization of the banks in the late 90s led to their uncontrolled expansion abroad. In 2006 there were worries in the foreign financial press about the stability of the main three Icelandic banks but no one paid attention to these reports. After the three bank collapsed in October 2008, three new banks fully owned by the government were established and they took over the domestic assets of the old banks. The decision to divide the assets on domestic and external partly caused the Icesave dispute. However the biggest problem was the lack of liquidity in foreign currency.

The Icelandic financial crisis caused also a political crisis and early elections, where the Social Democratic Alliance formed the coalition with Left-Green Movement. In July 2009 the new government applied for EU membership and a year later the accession talks begun. The purpose of my thesis was to analyze the influence of the Icesave dispute on the EU application and because the Icesave is not the only problem, the main research question was if the dispute poses an essential threat to Icelandic membership in the EU. The possible risks were analyzed in the chapter 4 and than they were divided into two groups: risks influenced by Icesave and others. The result shows, that Icesave could affect the ratification of the accession treaty by the Council. However the Icesave debt was almost paid (90 % in January) and so there isn't any more the condition of resolving the Icesave debt before Iceland joins the EU. The negative result of Icelandic referendum could mean that the EU is for Icelanders less attractive and therefore the Icesave could not be blamed for the possible 'no' vote.

The other factors endangering the EU applications are agriculture and fisheries. Iceland wouldn't like to lose the fisheries rights, which Iceland gained after the cod wars with United Kingdom in 50s and 70s. There is also another conflict over fisheries that could affect the ratification of accession treaty – so called “mackerel dispute”. European fishery “superpowers” could say no to the Icelandic membership. The biggest problem for the EU application is the result of parliamentary elections in April 2013. Icelanders chose the centre-right opposition parties, which are seen as Eurosceptic, and their election success could slow down or end Iceland's efforts to become a member of the European Union. The goal of the thesis was achieved and after the final analysis it concludes that the Icesave case does not present a major obstacle to EU application.

Použitá literatura

Primární zdroje

- EVROPSKÁ UNIE, *EU Commission's Screening Report on Chapter 11*, Zpráva Evropské komise o výsledcích screeningu v zemědělství ze dne 11. 6. 2011, <http://www.vidraedur.is/media/landbunadarmal/Ryniskyrsla-ESB-landbunadur.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- EVROPSKÁ UNIE, *Iceland 2010 Progress Report*, zpráva Evropské komise o pokroku v jednání s Islandem z roku 2010, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/is_opinion_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- EVROPSKÁ UNIE, „Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů“, in *Úřední věstník Evropské unie L 135, 31/05/1994*, 252–261, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:06:02:31994L0019:CS:PDF> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- EVROPSKÁ UNIE, „Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění 2012)“, in *Úřední věstník Evropské unie OJ C 326, 26. 10. 2012*, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2012:326:SOM:CS:HTML> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- EVROPSKÁ UNIE, *The opinion of the EU Commission on Iceland*, zpráva Evropské komise o způsobilosti Islandu vstoupit do EU z 24. února 2010, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/is_opinion_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU, *Judgment of the Court 28 January 2013*, rozhodnutí případu E-16/11 Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu v. Island z 28. ledna 2013, http://www.eftacourt.int/images/uploads/16_11_Judgment.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU, *Press release from Judgment in Case E-16/11 EFTA Surveillance Authority v Iceland (“Icesave”)*, tisková zpráva o konečném výsledku soudního procesu s Islandem, http://www.eftacourt.int/images/uploads/16_11_PR_EN_pre-judgment.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU, *The Authority's letter of formal notice of 26 May 2010*, dopis zaslaný islandské vládě 26. května 2010, <http://www.eftasurv.int/media/internal-market/LFN-Icesave.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

- FRÍÐRIKSSON, Ingimundur, *The banking crisis in Iceland in 2008*, písemný projev guvernéra islandské centrální banky, <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6795> (staženo 17. 4. 2013).
- GRÍMSSON, Ólafur Ragnar, *Declaration by the President of Iceland Ólafur Ragnar Grímsson*, prezidentské prohlášení po vetu zákona dne 20. února 2011, http://president.is/media/PDF/2011_02_20_icesave3_eng.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND, *Letter of 2 May 2011 from Iceland to the Authority*, dopis zaslaný Islandskou vládou Kontrolnímu úřadu ESVO z 2. května 2011, <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Government-Response-to-ESA-020511.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND, *Letter of 30 September 2011 from Iceland to the Authority*, dopis zaslaný Islandskou vládou Kontrolnímu úřadu ESVO z 30. září 2011, <http://www.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Government-Response-to-ESA.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND, *Memorandum of Understating*, vládou zveřejněný dokument týkající se dohody ohledně Icesave, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/11.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND, *Zákon č. 98/1999 o pojištění vkladů a systému pro odškodnění investorů*, přeloženo z islandštiny do angličtiny na oficiálních stránkách týkající se islandského vstupu do EU, http://www.vidraedur.is/media/esb_svor/17_-_Economic_and_Monetary_Policy/Annex_17-13_K_Act_on_Compensation_Scheme.pdf (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND, *Zákon č. 125/2008 o úřadu pro platby ze státní pokladny v důsledku mimořádných okolností*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3037> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND A NIZOZEMSKO, *Loan Agreement between the Netherlands, TIF and Iceland*, vládou zveřejněná dohoda o půjčce mezi Islandem a Nizozemskem z 9. června 2009, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/02.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- ISLAND A SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ, *Loan Agreement between the UK, TIF and Iceland*, vládou zveřejněná dohoda o půjčce mezi Islandem a Spojeným královstvím z 9. června 2009, <http://www.forsaetisraduneyti.is/media/island/frettir/01.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ, „Economic Survey of Iceland 2009: The financial and economic crisis“, *OECD*, 2. září 2009, http://www.oecd.org/document/20/0,3746,en_33873108_33873476_43576468_1_1_1_1,00.html (poslední přístup 17. 4. 2013).

SPECIAL INVESTIGATION COMMISSION, *Chapter 17: The Depositors' and Investors' Guarantee Fund and Deposit Guarantees in general*, zpráva Speciální vyšetřovací komise, <http://www.rna.is/media/skjol/RNAvefKafli17Enska.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

SPECIAL INVESTIGATION COMMISSION, *Chapter 18: Deposits in Financial Institutions in Branches abroad*, zpráva Speciální vyšetřovací komise, <http://www.rna.is/media/skjol/RNAvefKafli18Enska.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ, *Anti-terrorism, Crime and Security Act*, zákon z roku 2001, kap. 24, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/pdfs/ukpga_20010024_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ, *The Landsbanki Freezing Order*, zákonný předpis z roku 2008, č. 2668, http://www.legislation.gov.uk/uksi/2008/2668/pdfs/uksi_20082668_en.pdf (staženo 17. 4. 2013).

Sekundární literatura

BOYES, Roger, *Meltdown Iceland* (London: Bloomsbury Publishing, 2010).

BUSCH, Magdalena a Edward MOLENDOWSKI, „The Global Financial Crisis and the Problem of Iceland's Membership in the European Union“, *Folia Oeconomica Stetinensia* 10, č. 18 (leden 2012): 110–119, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).

CIHELKOVÁ, Eva, *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie* (Praha: C. H. Beck, 2003).

DRULÁK, Petr, *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Praha: Portál, 2008).

EGGERTSSON, Thráinn a Tryggvi Thor HERBERTSSON, „System Failure in Iceland and the 2008 Global Financial Crisis“ (příspěvek přednesený v rámci 13th Annual Conference of ISNIE, Walter A. Haas School of Business, University of California at Berkeley, 18. – 20. června 2009), http://extranet.isnie.org/uploads/isnie2009/eggertsson_herbertsson.doc, (staženo 17. 4. 2013).

EVROPSKÁ KOMISE, „Porozumění procesu rozšíření“, Oficiální stránka Evropské komise, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/enl-understand_cs.pdf (staženo 17. 4. 2013).

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ, *Evropská unie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009).

GUDMUNDSSON, Már a Thorsteinn THORGEIRSSON, „The Fault Lines in Cross-Border Banking: Lessons from the Icelandic Case“, in *Contagion and Spillovers: New Insights from the Crisis*, ed. Peter Backé et al., SUERF Study 2010/5 (Vídeň:

- Larcier, (2010), 141–165, <http://www.suerf.org/download/studies/study20105.pdf>, (staženo 17. 4. 2013).
- GUNNARSSON, Eyvindur G., „The Icelandic Regulatory Responses to the Financial Crisis“, *European Business Organization Law Review* 12, č. 1 (březen 2011): 1–39, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- HARDARSON, Ólafur Th. a Gunnar Helgi KRISTINSSON, „Iceland“, *European Journal of Political Research* 49, č. 7/8 (prosinec 2010): 1009–1016, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- CHARTIER, Daniel, *The End of Iceland's Innocence: The Image of Iceland in the Foreign Media during the Financial Crisis* (Ottawa: Ottawa: University of Ottawa Press, 2011).
- KANIOK, Petr et al., eds., *Rozšiřování ES/EU* (Brno: Masarykova univerzita, 2002).
- JONES, Alun a Julian CLARK, „‘A modern-day Icelandic saga’: Political places and negotiating spaces at the northern frontier of ‘EUrope’“, *European Urban and Regional Studies* 20, č. 1 (leden 2013): 77–90, <http://eur.sagepub.com/content/20/1/77> (staženo 17. 4. 2013).
- JÓNSSON, Ásgeir, *Why Iceland?: How One of the World's Smallest Countries Became the Meltdown's Biggest Casualty* (New York: McGraw-Hill, 2009).
- KRISTJÁNSSON, Halldór Jón a Sigurjón Þorvaldur ÁRNASON, „Developments leading up to the Icelandic banking crisis in October 2008“, <http://www.btb.is/media/skyrslur/Report-by-Management-Board-of-Landsbanki-2009-02-26.pdf> (staženo 17. 4. 2013).
- MÉNDEZ-PINEDO, M. Elvira, „Iceland and the EU: Bitter Lessons after the Bank Collapse and the Icesave Dispute“, *Contemporary Legal & Economic Issues* (2011): 9–42, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- MIŠÍK, Matúš, „Ryby vz. národná identita: Konštruktivistický pohľad na vzťah Islandu a Európskej únie“, *Sociologia* 40, č. 4 (2008): 299–325, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- STRMISKA, Maxmilián et al., *Politické strany moderní Evropy* (Praha: Portál, 2005).
- THORHALLSSON, Baldur, ed., *Iceland and European integration: on the edge* (New York: Routledge, 2004).
- THORHALLSSON, Baldur, „The Icelandic Crash and its Consequences: A Small States Without Economic and Political Shelter“, Oficiální stránka dr. Baldura Thorhallssona, <https://notendur.hi.is/baldurt/Skannadar%20greinar/11.%20The%20Icelandic%20Crash%20and%20its%20Consequences%20-%20Thorhallsson.pdf> (staženo 17. 4. 2013).

- THORHALLSSON, Baldur a Christian REBHAN, „Iceland's Economic Crash and Integration Takeoff: An End to European Union Scepticism?“, *Scandinavian Political Studies* 34, č. 1 (březen 2011): 53–73, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- WADE, Robert H., „Iceland as Icarus“, *Challenge* 52, č. 3 (květen/červen 2009): 5–33, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- WADE, Robert H. a Silla SIGURGEIRSDOTTIR, „Iceland's rise, fall, stabilisation and beyond“, *Cambridge Journal of Economics* 36, č. 1 (leden 2012): 127–144, www.ebscohost.com (staženo 17. 4. 2013).
- WAIBEL, Michael, „Iceland's Financial Crisis – Quo Vadis International Law“, *ASIL Insight* 14, č. 5 (1. března 2010): 1–6, <http://ssrn.com/abstract=1732789> (staženo 17. 4. 2013).

Internetové zdroje

- BBC, „Iceland inflation soars to 17.1%“, *BBC*, 26. listopadu 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7750193.stm> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- BBC, „Iceland vote: Centre-right opposition wins election“, *BBC*, 28. dubna 2013, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-22320282> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- BBC, „Icelandic anger at UK terror move“, *BBC*, 24. října 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7688560.stm (poslední přístup 17. 4. 2013).
- BBC, „Lehman Bros files for bankruptcy“, *BBC*, 16. září 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7615931.stm> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- BERKOWITZ, Ben, „Dutch, British waiting on new Iceland proposal“, *Reuters*, 15. března 2010, <http://www.reuters.com/article/2010/03/15/us-iceland-icesave-sb-idUSTRE62E3QG20100315> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- DUTCHNEWS.NL, „Sigurdardóttir Ready to Become Iceland's PM“, *Iceland Review*, 27. ledna 2009, http://www.icelandreview.com/icelandreview/daily_news/?cat_id=16567&ew_0_a_id=319005 (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ELECTION GUIDE, „Election Profile: Iceland“, *Election Guide*, <http://www.electionguide.org/country.php?ID=100> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- EUOBSERVER, „Iceland: EU membership depends on fishery 'superpowers'“, *euobserver.com*, 27. června 2011, <http://euobserver.com/enlargement/32555> (poslední přístup 17. 4. 2013).

- EURACTIV.COM, „Dutch vow not to block Iceland's EU talks“, *EurActiv.com*, 19. března 2010, <http://www.euractiv.com/enlargement/dutch-vow-not-block-iceland-s-eu-talks-news-358341> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- EVROPSKÉ SDRUŽENÍ VOLNÉHO OBCHODU, „Icesave: Iceland to be taken to Court for failing to pay minimum compensation“, *EFTA Surveillance Authority*, 14. prosince 2011, <http://www.eftasurv.int/press--publications/press-releases/internal-market/nr/1560> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- IBISON, David a Alex BARKER, „UK dispute with Iceland escalates“, *The Financial Times*, 24. října 2008, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/02fa1756-a214-11dd-a32f-000077b07658.html#axzz2RPT8pYu1> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- „Iceland EU accession negotiations formally opened“, *Iceland's application for membership of the EU*, 27. července 2010, <http://europe.mfa.is/sidemenu/latest-news/nr/5769> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICELAND REVIEW, „Progressive Party General Meeting: No to EU“, *Iceland Review*, 9. února 2013, http://www.icelandreview.com/icelandreview/daily_news//Progressive_Party_General_Meeting_No_to_EU_0_397674.news.aspx (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICELAND REVIEW, „Three Icelandic Banks among top 300 in World“, *Iceland Review*, 10. července 2006, http://icelandreview.com/icelandreview/daily_news/?cat_id=16539&ew_0_a_id=218882 (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Declaration by the President of Iceland“, *IceNews*, 5. ledna 2010, <http://www.icenews.is/2010/01/05/declaration-by-the-president-of-iceland/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „EFTA to take Iceland to court over Icesave“, *IceNews*, 15. prosince 2011, <http://www.icenews.is/2011/12/15/efta-to-take-iceland-to-court-over-icesave/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Iceland parliament votes ‘yes’ on Icesave repayment bill“, *IceNews*, 16. února 2011, <http://www.icenews.is/2011/02/16/iceland-parliament-votes-yes-on-icesave-repayment-bill/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Icelandic Althingi Parliament says yes to Icesave“, *IceNews*, 30. prosince 2009, <http://www.icenews.is/2009/12/30/the-icelandic-parliament-althingi-says-yes-to-icesave/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Icelandic president signs Icesave deal“, *IceNews*, 2. září 2009, <http://www.icenews.is/2009/09/02/icelandic-president-signs-icesave-deal/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Icesave agreement finally presented“, *IceNews*, 16. listopadu 2008, <http://www.icenews.is/2008/11/16/icesave-agreement-finally-presented/> (poslední přístup 17. 4. 2013).

- ICENEWS, „Icesave deal formally presented in Reykjavik“, *IceNews*, 9. prosince 2010, <http://www.icenews.is/2010/12/09/icesave-deal-formally-presented-in-reykjavik/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „IMF loan to Iceland blocked by Dutch and British“, *IceNews*, 9. listopadu 2008, <http://www.icenews.is/2008/11/09/imf-loan-to-iceland-blocked-by-dutch-and-british/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „Survey: majority of Icelanders want out of EU membership bid“, *IceNews*, 21. prosince 2012, <http://www.icenews.is/2012/11/21/survey-majority-of-icelanders-want-out-of-eu-membership-bid/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ICENEWS, „UK and NL receive first Icesave refunds, ESA still not sure about legal action“, *IceNews*, 9. prosince 2011, <http://www.icenews.is/2011/12/09/uk-and-nl-receive-first-icesave-refunds-esa-still-not-sure-about-legal-action/> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Kancelář premiéra, „Agreement between the coalition parties on management of the EU accession negotiations in the run-up to the parliamentary elections“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/7467> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Kancelář premiéra, „Iceland welcomes acquittal in Icesave case“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/7496> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Kancelář premiéra, „Icesave Negotiations Concluded - Outcome Presented“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/4008> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Kancelář premiéra, „Statement from the Government of Iceland on the outcome of the referendum on the Icesave Agreements“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/6724> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Kancelář premiéra, „Work continues on a mutually acceptable solution to Icesave“, *The Prime Minister's Office*, <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/4216> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Ministerstvo zahraničních věcí, „European Council decides to open negotiations with Iceland“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5688> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Ministerstvo zahraničních věcí, „Four chapters opened and two closed at the launch of substantive accession negotiations between Iceland and the EU“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/6357> (poslední přístup 17. 4. 2013).

- ISLAND, Ministerstvo zahraničních věcí, „Iceland submits formal EU application in Stockholm“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5044> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Ministerstvo zahraničních věcí, „Iceland's Parliament votes in favour of applying for EU membership“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/5037> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ISLAND, Ministerstvo zahraničních věcí, „Screening process concluded“, *Ministry for Foreign Affairs*, <http://www.mfa.is/news-and-publications/nr/6346> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- KADLECOVÁ, Adéla, „Turecko na cestě do EU: proces s otevřeným koncem“, *Revue Politika*, č. 6-7 (2005), <http://www.revuepolitika.cz/clanky/583/turecko-na-cestech-do-eu-proces-s-otevrenym-koncem> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- SCHULTZ, Teri, „EU mad over mackerel“, *Global Post*, 21. prosince 2010, <http://www.globalpost.com/dispatch/european-union/101221/iceland-mackerel-quota-eu-membership> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- SPIEGEL, „Lost Savings Warning: Netherlands Threatens Iceland's EU Bid“, *Spiegel Online*, 22. července 2009, <http://www.spiegel.de/international/europe/lost-savings-warning-netherlands-threatens-iceland-s-eu-bid-a-637678.html> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- TKACZYK, Christopher, „The 10 largest U.S. bankruptcies“, *CNN Money*, 1. listopadu 2009, http://money.cnn.com/galleries/2009/fortune/0905/gallery.largest_bankruptcies.fortune/index.html (poslední přístup 17. 4. 2013).
- UPI, „Iceland, Faroes may face EU fish sanctions“, *United Press International*, 28. září 2010, http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2012/09/28/Iceland-Faroes-may-face-EU-fish-sanctions/UPI-52671348828200/ (poslední přístup 17. 4. 2013).
- WALLOP, Harry, „Icesave collapse: Alistair Darling promises all UK savers they will get money back“, *The Telegraph*, 8. října 2008, <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/3158822/Icesave-collapse-Alistair-Darling-promises-all-UK-savers-they-will-get-money-back.html> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- WORLD BANK GROUP, „GDP (current US\$)“, *The World Bank Group*, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?page=1> (poslední přístup 17. 4. 2013).
- ZEMÁNEK, Josef, „Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl)“, *Euroekonom*, 10. března 2008, <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2> (poslední přístup 17. 4. 2013).